

Zajedno gradimo bolji svet

Integrirani godišnji Izveštaj
za 2023. godinu

O integrisanom Izveštaju za 2023. godinu	2
Ključne brojke za 2023. godinu	3
Uvodna reč generalnog direktora	4
O našoj kompaniji	8
Odgovorno poslovanje kroz istoriju	8
Kako kreiramo vrednosti	10
Lanac vrednosti i naši uticaji	11
Fokusirani smo na materijalne teme	12
Naši ESG rezultati	13
Korporativno upravljanje	14
Upravljanje rizicima	14
Dekarbonizacija i digitalizacija	15
Dekarbonizacija	15
Klimatske promene i energija	15
Termalna energija	16
Ko-procesuiranje u cementnim pećima	16
Digitalizacija	18
SharePoint Online – veoma moćna platforma	18
Radno okruženje koje podstiče rast	19
Bezbednost pre svega	20
Razvoj zaposlenih	21
Dobrobit zaposlenih	22
Pozitivan lokalni uticaj	23
Emisije u vazduh	24
Upravljanje otpadom	25
Biodiverzitet	25
TITAN u Kosjeriću – saradnja i ulaganja u lokalnu zajednicu	26
Odgovorno upravljanje resursima i odgovorna nabavka	30
Kvalitet naših proizvoda	30
Ogovorna nabavka i pouzdanost resursa	32
Očuvanje resursa	33
Ostvareni rezultati u ESG oblastima	34
Finansijski rezultati	37
Izveštaj ovlašćenog revizora o nalazima činjeničnog stanja	42

Predstavljamo vam integrisani godišnji Izveštaj, koji TITAN Cementara Kosjerić (kraći naziv: TCK¹) sa ponosom objavljuje četrnaestu godinu zaredom. Ovaj dokument objedinjuje naše ESG rezultate, odnosno postignuća iz oblasti zaštite životne sredine, društva i korporativnog upravljanja (ESG – *Environmental, Social and Governance*), kao i ključne izvode iz konsolidovanih finansijskih izveštaja.

Integrisani Izveštaj TITAN Cementare Kosjerić za 2023. godinu (kraći naziv: Izveštaj) podrazumeva integrisano poslovanje fabrike cementa u Kosjeriću, uključujući rudnike (koji se nalaze u opštini Kosjerić, Srbija), i ćerku-kompaniju u Crnoj Gori – TCK Montenegro, koja se prvenstveno bavi komercijalnim aktivnostima. Primarna delatnost naše kompanije je proizvodnja i distribucija cementa. TCK je kompanija registrovana u Srbiji, i predstavlja ćerku-kompaniju TITAN Cement Grupe (kraći naziv: TITAN Grupa). TITAN Cementara Kosjerić ima 100% vlasništvo nad imovinom ćerke-kompanije u Crnoj Gori i postrojenjem u Srbiji.

Ovaj Izveštaj je pripremljen u skladu sa standardima za održivo izveštavanje TITAN Grupe, i usklađen je sa Smernicama Međunarodnog saveta za integrisano izveštavanje (IIRC), pristupom Globalnog udruženja proizvođača cementa i betona (GCCA), Odborom za računovodstvene standarde održivosti (SASB – *Sustainability Accounting Standards Board*) i Ciljevima održivog razvoja Globalnog dogovora UN (SDGs 2030). Dodatno, naša kompanija primenjuje integrisani metod, prilagođen Smernicama Konferencije o trgovini i razvoju Ujedinjenih nacija (UNCTAD)² za usklađivanje izveštavanja o održivosti sa Ciljevima održivog razvoja UN, sledeći pristup Grupe³.

Koristeći interni Sistem za upravljanje ljudskim resursima Grupe (GHRMS), kao i Sistem za konsolidaciju podataka u ESG oblastima (*ESG Performance System*), Kompanija obezbeđuje usklađeno i tačno izveštavanje.

Izveštaj TITAN Cementare Kosjerić za 2023. godinu su sertifikovali nezavisni revizori iz kuće Grant Thornton Serbia, a njihov Izveštaj ovlašćenog revizora o nalazima činjeničnog stanja nalazi se na poslednjim stranama ovog dokumenta.

**Kontakt za dodatne informacije,
pitanja i sugestije:**

csr@titan.rs

Danka Jovanović
administrator za komunikacije i DOP

**Više informacija o
TITAN Cementari Kosjerić:**
www.titan.rs

**Više informacija o
TITAN Grupi:**
www.titan-cement.com

¹ Za naziv TITAN Cementara Kosjerić, u ovom Izveštaju koristimo kraće sinonimske odrednice: „TCK“, „Cementara“ i „Kompanija“.

² „Smernice za upotrebu ključnih indikatora za izveštavanje o održivosti i postizanju Ciljeva održivog razvoja“, Konferencije o trgovini i razvoju Ujedinjenih nacija (UNCTAD, 2022).

³ Za više informacija o globalnom sektorskom pristupu i standardima, pogledajte integrisani godišnji Izveštaj TITAN Grupe za 2023. godinu: https://www.titan-cement.com/integrated_annual_report_2023_EN.pdf.

KLJUČNE BROJKE ZA 2023. GODINU

Prihodi od prodaje

87,8 M €

NETO profit (nakon poreza)

23,6 M €

Ulaganja u životnu sredinu

1,8 M €

EBITDA (Operativni profit)

29,6 M €

Kapitalna ulaganja

2,2 M €

Broj zaposlenih (31. 12. 2023)

196

Ukupna imovina

47,5 M €

Dragi saradnici i kolege,

Pred vama je najnovije izdanje integrisanog, godišnjeg Izveštaja TITAN Cementare Kosjerić, u kome su sumirani najznačajniji poslovni rezultati naše kompanije, iz 2023. godine. U svetu, sve većih društvenih i ekoloških izazova, nastavljamo da posvećeno brinemo o našim zaposlenima, saradnicima i lokalnoj zajednici, kao i o životnoj sredini u kojoj poslujemo, sledeći našu poslovnu strategiju održivog razvoja i transparentno predstavljajući ostvarene rezultate.

Posebnu **pažnju posvećujemo razvoju, mogućnostima i benefitima** koje Kompanija obezbeđuje za sve naše kolege. Od kraja 2022. godine, naši zaposleni imaju pristup programu dobrovoljnog zdravstvenog osiguranja, koji im pruža brže i kvalitetnije zdravstvene usluge. Pored fizičkog zdravlja, brinemo i o mentalnom blagostanju i zadovoljstvu članova kolektiva. Mogućnost rada od kuće, obuke za razvoj i usavršavanje, organizovanje tim-bildinga, korporativni događaji i sportske aktivnosti, jubilarne nagrade, samo su neki od primera dobrobiti koje Cementara obezbeđuje za svoje zaposlene.

Naše kolege su, u protekloj godini, bile u ulozi mentora za 20 praktikanata **Titanove stručne prakse**, a nakon završenog Programa, **šestoro polaznika je dobilo posao** u Kompaniji. Izuzetno nam je drago što smo mladim stručnjacima pružili priliku za prva radna iskustva i upoznavanje sa procesima rada u različitim sektorima naše organizacije.

Shodno cilju **digitalizacije poslovanja i uvođenja inovativnih rešenja** u naše procese, u prethodnoj godini smo implementirali projekte Heat Map i RTO (Optimizatori u realnom vremenu), koji omogućavaju praćenje i optimizaciju proizvodnih operacija, kao i smanjenje potrošnje energije. Istovremeno, da bismo unapredili efikasnost internih procesa, radili smo na razvoju SAP S/4 Hana sistema. Ovakav integrisan sistem je operativan od početka 2024. godine, i omogućava uniformisanu strukturu, dostupnost i razmenu podataka unutar TITAN Grupe.

Svaki naš zaposleni je zaslužan za dobre rezultate koje, iz godine u godinu, ostvarujemo na polju bezbednosti i zdravlja na radu, kao i za stvaranje bezbednosne kulture, zahvaljujući kojoj brinemo jedni o drugima. Veliki broj sati treninga i obuka koje smo posvetili ovoj temi, zalaganje svih zaposlenih i ugovarača, doveli su nas do odličnog uspeha – na kraju prošle godine, obeležili smo **1.030 dana bez povrede na radu** sa izgubljenim danima naših zaposlenih. Takođe, i u 2023. godini smo ocenjeni najvišom, „zelenom“ ocenom, na internoj Reviziji 360° TITAN Grupe.

Konstantno ulažemo napore u smanjenje našeg uticaja na okruženje, i izdvajamo značajna sredstva za zaštitu životne sredine. U skladu sa našim ciljevima dekarbonizacije,

povećali smo udeo zelenog cementa u našem proizvodnom asortimanu, čime smo postigli **smanjenje specifične emisije CO₂** za 2,56%. Da bismo sačuvali dobre rezultate u upravljanju vodom, realizovali smo niz projekata koji **povećavaju pouzdanost našeg sistema vodosnabdevanja**.

Veoma smo ponosni na projekat, kojim smo, u 2023. godini, **podržali lokalnu samoupravu u Kosjeriću** i omogućili povezivanje Osnovne škole, Tehničke škole i Doma zdravlja sa sistemom grejanja Gradske toplane. Ovom značajnom investicijom, vrednom 30 miliona dinara, pomogli smo lokalnoj zajednici da umanjí negativne uticaje velikih ložišta na kvalitet vazduha u Kosjeriću.

Geopolitička dešavanja, odnosno ratni sukobi na Bliskom istoku i u Ukrajini, uzrok su nestabilne, globalne ekonomske slike, brojnih izazova i kolebanja na tržištima. Uprkos tome, naša kompanija je u protekloj godini ostvarila izvanredne poslovne rezultate, na koje smo izuzetno ponosni. Proizveli smo preko **630.000 tona cementa, što je treći najuspešniji rezultat u istoriji fabrike**, dugoj 48 godina. U poređenju sa rezultatima iz 2022. godine, u 2023. godini smo zabeležili povećanje konsolidovanog prihoda za 16,2%, dok je **operativni profit (EBITDA) porastao za 18,3%**.

Sa svim navedenim postignućima, ali i brojnim drugim rezultatima i inicijativama Kompanije, možete se upoznati na stranicama ovog Izveštaja. Zahvaljujem svim našim kolegama, saradnicima i partnerima na saradnji i nastojanjima da ispunimo svoju svrhu, i učinimo da svet oko nas bude bezbedno, održivo, i lepo mesto za život.

Miroslav Gligorijević
generalni direktor

NAŠE VREDNOSTI

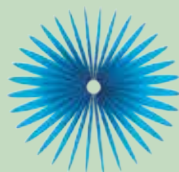
STALO NAM JE

U našem fokusu su naši ljudi, naši kupci, naša zajednica i životna sredina.

HRABRI SMO

Odvažni smo i spremni da odgovaramo na izazove, da budemo iskreni i otvoreni, da uvodimo inovacije i da učimo.

GRADIMO DA TRAJE

Da bismo gradili postojano, važni su nam: dugoročna, srednjoročna i kratkoročna perspektiva, timski rad i saradnja, i stalno unapređenje.

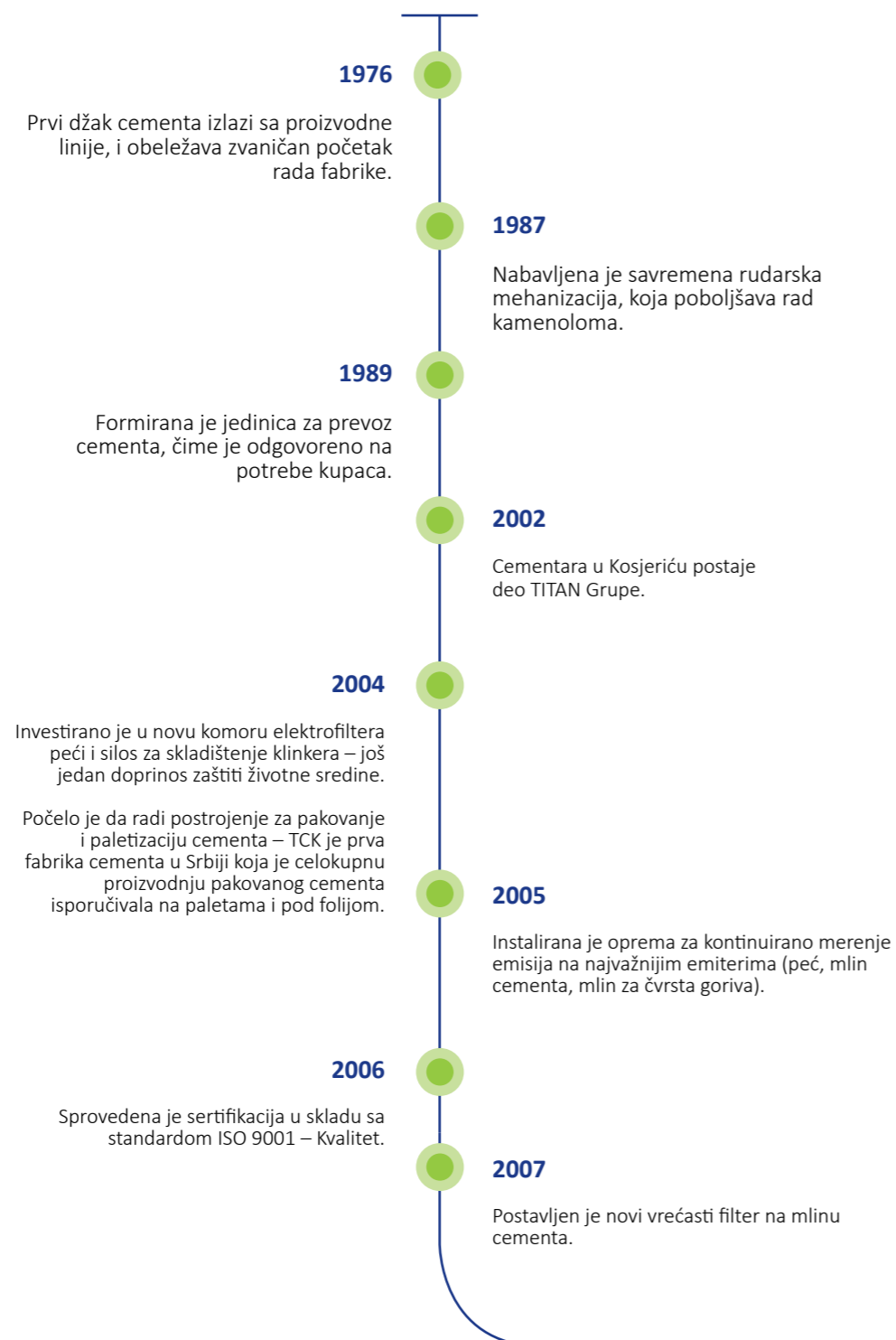
MI DRŽIMO REČ

Mi ostvarujemo rezultate, živimo naše vrednosti i ispunjavamo obećanja.

NAŠA SVRHA

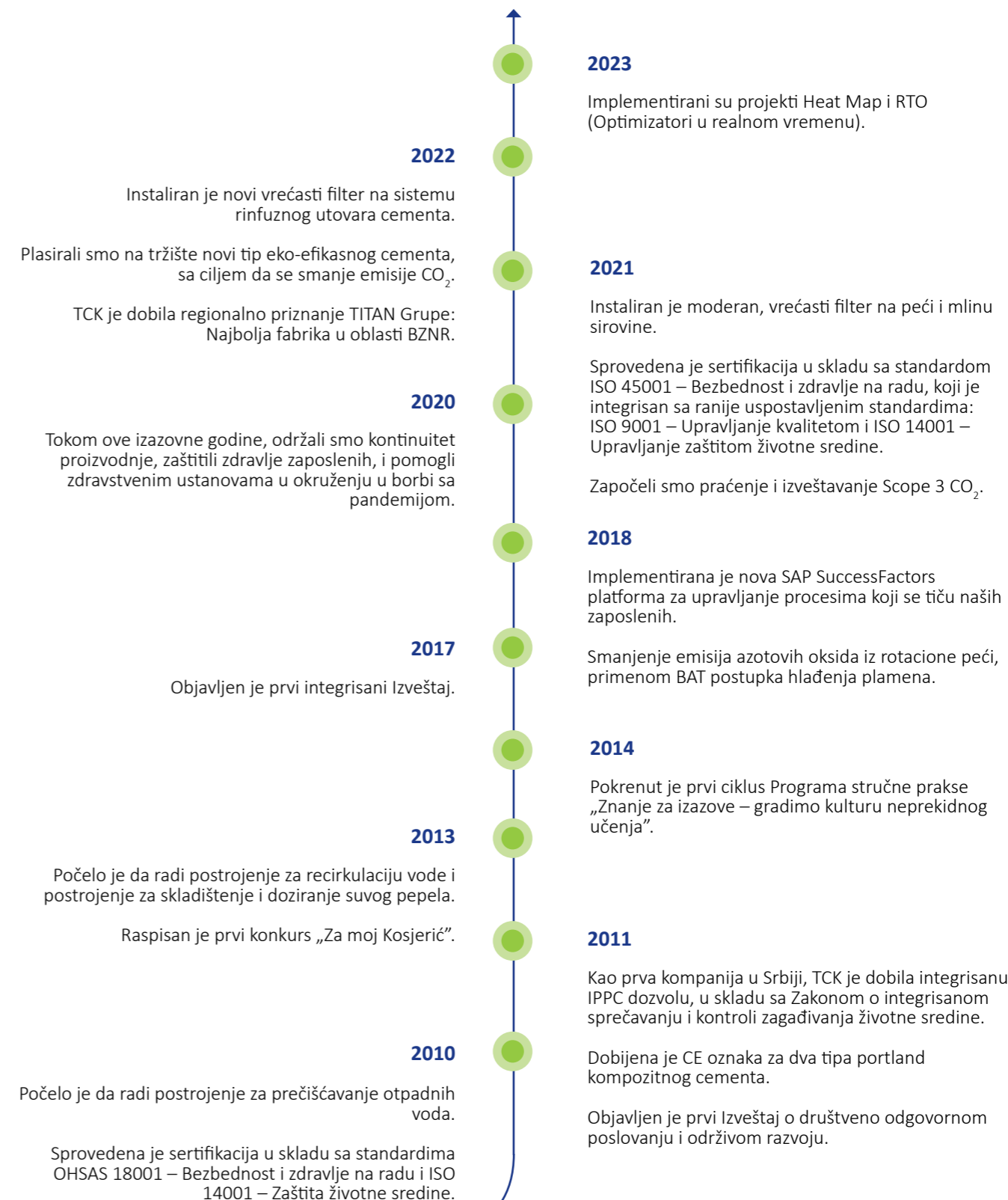
**ČINIMO
SVET OKO NAS
BEZBEDNIM,
ODRŽIVIM I
LEPIM MESTOM
ZA ŽIVOT.**

Odgovorno poslovanje kroz istoriju

TITAN Cementara Kosjerić je najmlađa i najmanja fabrika cementa u Srbiji. Od samog početka njenog rada, uporno smo se zalagali za proizvodnju visokokvalitetnih proizvoda i održavanje profesionalnih veza sa kupcima. Zahvaljujući takvom trudu, postali smo prepoznatljiv i poštovan brend na tržištu.

TITAN Grupa je internacionalni proizvođač cementa i građevinskog materijala, prisutna u 15 država širom sveta. TITAN Grupa kontinuirano potvrđuje svoju posvećenost društvenoj odgovornosti i održivom razvoju kroz poslovne politike i prakse, kao i kroz aktivno učešće u međunarodnim aktivnostima.

Trenutni proizvodni kapacitet Kompanije, od približno 750.000 tona cementa godišnje, snabdeva značajan deo tržišta Srbije i Crne Gore.

Kako kreiramo vrednosti

Svojim svestranim angažovanjem i strateškim investiranjem u resurse, TITAN Cementara Kosjerić odgovora na globalne izazove održivog razvoja i društvene odgovornosti, dajući svoj doprinos u postizanju Ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih nacija do 2030. godine, i stvarajući dodatnu vrednost za najširi krug stejkholdera.

KREIRANJE VREDNOSTI TITAN CEMENTARE KOSJERIĆ		
Intelektualni i ljudski kapital	Vrednujemo doprinos, na bazi saradnje i poverenja, koji zaposleni daju postignućima Kompanije, i neprekidno podržavamo profesionalni razvoj i angažovanost u inkluzivnom radnom okruženju našeg kolektiva.	<p>6,1 M € isplaćeno je zaposlenima kroz plate i beneficije</p> <p>416.000 € investirano je u bezbednost i zdravlje na radu</p> <p>Preko 137.000 € investirano je u razvoj znanja i veština zaposlenih.</p>
Finansijski kapital	Efikasno koristimo ekonomske resurse, obezbeđujući poslovni rast i konkurentnost Kompanije na tržištu.	<p>18,3% iznosi rast konsolidovanog operativnog profita (EBITDA)</p> <p>Kompanija je isplatila 13 M € kroz direktne poreze državi i lokalnim vlastima.⁴</p>
Proizvodni kapital	Proizvodimo cement, koristeći najbolje dostupne tehnologije, i obezbeđujemo pouzdanu isporuku kupcima.	Proizveli smo preko 630.000 t cementa za naše kupce.
Društveni kapital	Negujemo saradnju sa stejkholderima, i sa njima gradimo dugoročne odnose, zasnovane na poverenju i partnerstvu, u projektima koji imaju pozitivan uticaj na društvo i lokalnu zajednicu.	<p>Kompanija je investirala više od 552.000 € u razvojne projekte u lokalnoj zajednici.</p> <p>Učešće domaćih dobavljača u ukupnim nabavkama je iznosilo 84,88%⁵.</p> <p>11,7 M €⁶ iznosili su troškovi nabavke za dobavljače iz Kosjerića</p>
Prirodni kapital	Zaštita životne sredine podrazumeva naše pažljivo rukovanje resursima i odgovorno vršenje poslovnih operacija, uz smanjenje uticaja na životnu sredinu.	1,8 M € investirano je u zaštitu životne sredine

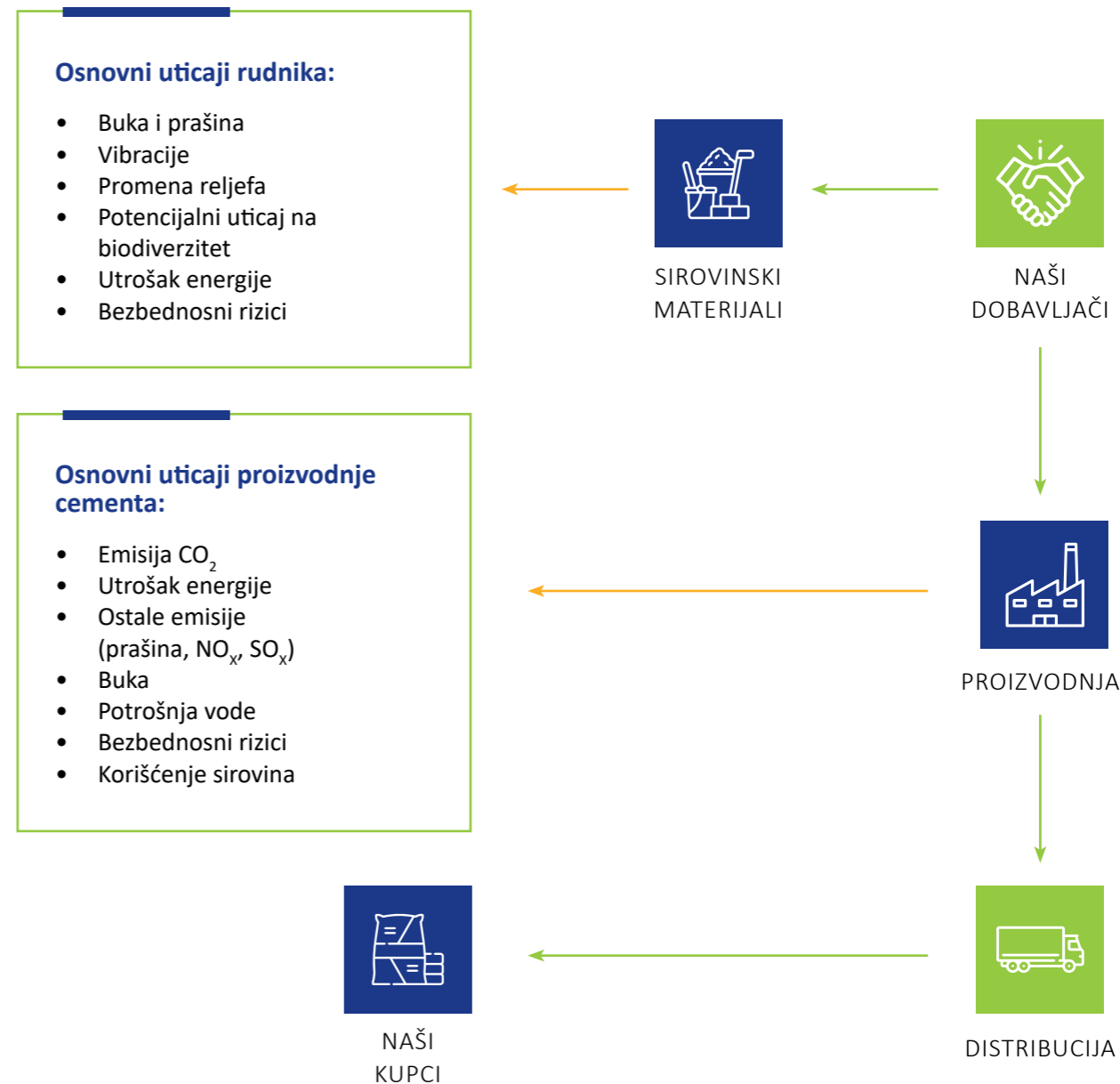
⁴ Od čega su direktni porezi državi i lokalnim vlastima u Srbiji, za TCK, iznosili 12.820.000 €, dok su u Crnoj Gori, za TCK Montenegro, iznosili 230.000 €.

⁵ Navedeni podatak je definisan kao „Udeo domaćih dobavljača“, i prikazuje konsolidovani rezultat u skladu sa standardima TITAN Grupe za izveštavanje – za više informacija, pogledajte sekciju: „Ostvareni rezultati u ESG oblastima“. Udeo domaćih dobavljača u ukupnim nabavkama za TCK je iznosio 83,43%, odnosno 84,88% konsolidovano sa poslovanjem u TCK Montenegro.

⁶ U iznos je uključen PDV.

Lanac vrednosti i naši uticaji

Naša kompanija se zalaže za smanjenje, ili eliminisanje uticaja na životnu sredinu, primenjujući model koji uspostavlja balans između ekonomskih, društvenih i ekoloških ciljeva.

Posvećeno stvaramo dugoročnu vrednost za Kompaniju i stejkholdere, implementiranjem priznatih, visokih domaćih i međunarodnih standarda u naš regulatorni okvir poslovanja. Postavka našeg sistema upravljanja je izgrađena na primeni povezanih, integrisanih ISO standarda: 9001 – Kvalitet, 14001 – Zaštita životne sredine i 45001 – Bezbednost i zdravlje na radu. Istovremeno, u sve naše procese donošenja odluka i poslovanja su utkane Titanove Politike, koje se odnose na etičku poslovnu praksu, društvenu odgovornost, ljudska prava, borbu protiv korupcije i mita, i sprečavanje nekonkurentskog ponašanja.

ISO 9001

od 2006.

ISO 14001

od 2010.

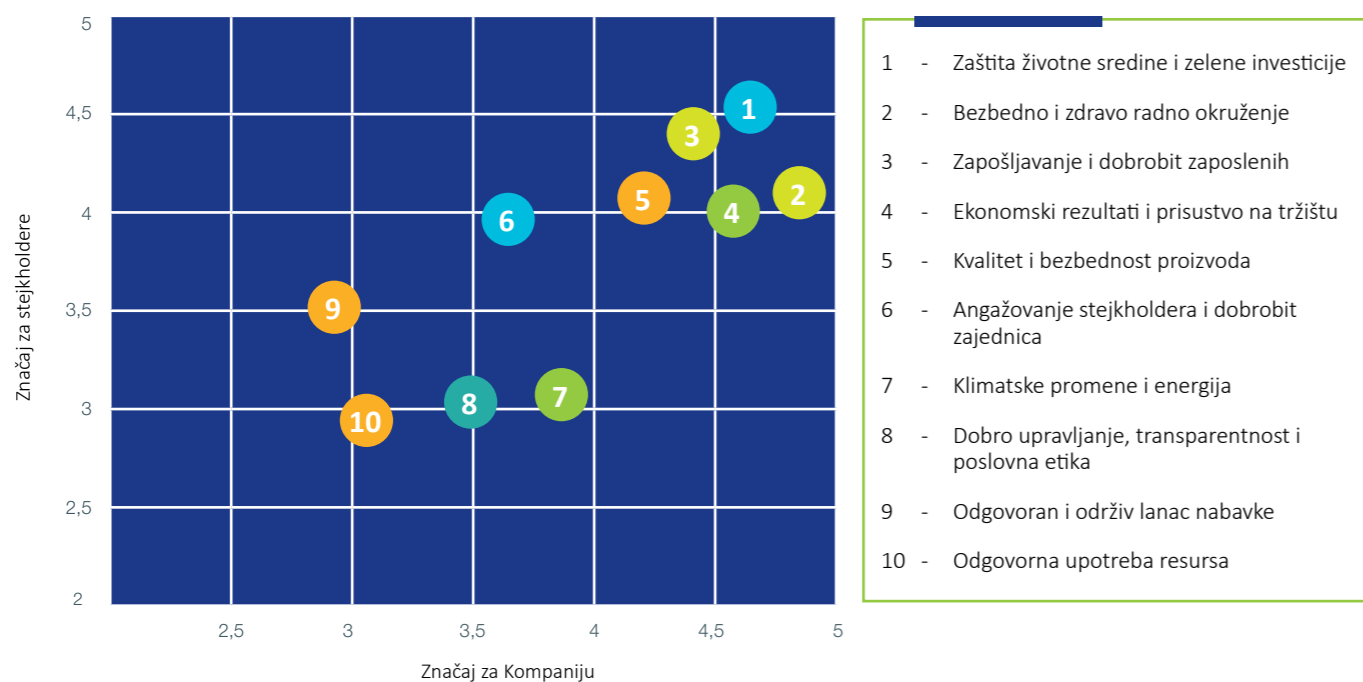
ISO 45001

od 2021.

Fokusirani smo na materijalne teme

Procesom Ocene materijalnosti se određuje važnost i značaj nekog pitanja ili teme, za kompaniju i njene zainteresovane strane – stekholderere. Ocena materijalnosti, odnosno rangiranje materijalnih tema, predstavlja obavezan parametar u definisanju sadržaja godišnjeg integrisanog Izveštaja, i postavlja relevantnu osnovu za kompaniju, kako bi adekvatno odgovorila na razumna očekivanja i potrebe ključnih zainteresovanih subjekata. U rezultatu tog procesa nastaje Matrica materijalnosti – lista važnih tema, kojima se daje prednost, prema kriterijumu njihovog uticaja na kompaniju i značaja za ključne stekholderere.

Matrica materijalnosti TITAN Cementare Kosjerić

* Primenjena je skala za ocenjivanje materijalnih tema od 1 do 5.

Fokusne oblasti TITAN Grupe:

- Dekarbonizacija i digitalizacija
- Radno okruženje koje podstiče rast
- Pozitivan lokalni uticaj
- Odgovorno upravljanje resursima i odgovorna nabavka
- Dobro upravljanje, transparentnost i poslovna etika

Ključni stekholderi TITAN Cementare Kosjerić
Kupci
Zaposleni
Poslovni saradnici i dobavljači
Lokalna zajednica i lokalne vlasti
Regulatorna tela
Mladi
Deoničari/akcionari
Ugovarači
Mediji

Ciklus Ocene materijalnosti u TCK smo sproveli tokom 2020. godine, čime smo naš interni proces ocenjivanja objedinili sa smernicama TITAN Grupe. Izabrane ključne teme smo povezali sa Ciljevima održivog razvoja UN (SDGs). Validiranjem materijalnih tema u 2022. godini, potvrdili smo da, za Kompaniju i naše stekholderere, i dalje imaju prioritetan značaj: zaštita životne sredine i zelene investicije, potom bezbedno i zdravo radno okruženje, zapošljavanje i dobrobit zaposlenih, ekonomski rezultati i prisustvo na tržištu, kvalitet i bezbednost proizvoda. Kao rezultat procesa validacije, identifikovali smo još tri nove teme, materijalno značajne za neke od naših stekholdera: dostupnost i pristupačnost proizvoda, konkurentsko ponašanje i bezbednost podataka.

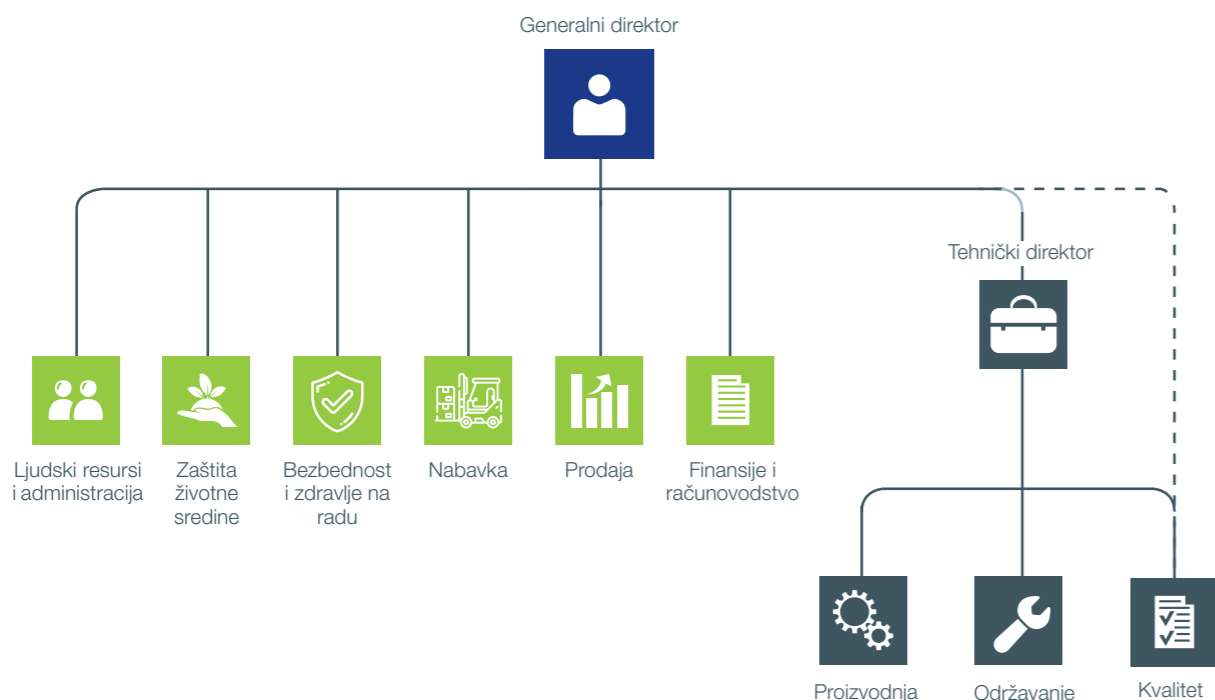
Dugoročnu posvećenost održivom razvoju i stvaranju vrednosti za društvo Kompanija je potvrdila definisanjem ambicioznih Ciljeva u oblastima zaštite životne sredine, društva i korporativnog upravljanja (ESG), do 2025. godine, i u daljoj perspektivi. Ciljevi su usredsređeni na naše četiri definisane strateške oblasti, koje glase: dekarbonizacija i digitalizacija, radno okruženje koje podstiče rast, pozitivan lokalni uticaj, odgovorno upravljanje resursima i odgovorna nabavka. Ove oblasti su zaokružene načelima dobrog upravljanja, transparentnosti i poslovne etike. Za teme koje su materijalno bitne za Kompaniju i naše stekholderere, predstavljamo suštinske karakteristike i naš pristup svakoj od njih, uz navođenje važnih dostignuća koja smo ostvarili tokom godine.

Sveobuhvatan pregled godišnjih rezultata TITAN Cementare Kosjerić, i napretka u ispunjavanju naših ESG Ciljeva, dostupan je na onlajn-adresi: <https://titan.rs/esg-kljucni-indikator-ucinka-kpis/>

Korporativno upravljanje

MATERIJALNA TEMA:
Dobro upravljanje, transparentnost i poslovna etika

Naša kompanija nastoji da kroz stabilne procese korporativnog upravljanja osigura jasnu konstelaciju odgovornosti i donošenja odluka. Sve odluke donosimo uvažavajući vrednosti poslovanja, održivi razvoj i očekivanja zainteresovanih strana.

Najvažnije poslovne odluke TCK su usklađene sa Politikama i smernicama TITAN Grupe. Sprovodi ih Odbor direktora, na čelu sa generalnim direktorom Kompanije. Odbor za društveno odgovorno poslovanje postavlja ciljeve održivog razvoja, a organizaciona jedinica za komunikacije i društveno odgovorno poslovanje koordinira odgovarajuće inicijative, i obavlja komunikaciju sa korporativnim centrom i zainteresovanim stranama.

Značajnu ulogu u organizovanju uspešnog korporativnog upravljanja Kompanije imaju sektorski Odbori: za kvalitet, zaštitu životne sredine, bezbednost i zdravlje na radu, razvoj zaposlenih i društveno odgovorno poslovanje. U njihovom radu učestvuju članovi Odbora direktora.

Kompanija obezbeđuje sprečavanje sukoba interesa, kao i pravedan pristup prilikom nagrađivanja, što potkrepljuju jasne poslovne procedure. Integrisanje naših Politika je redovan proces, koji sprovodimo u komunikaciji među zaposlenima i organizovanjem treninga za njihovu primenu.

Naši zaposleni imaju pristup **EthicsPoint** platformi, koja omogućava anonimno prijavljivanje incidenata. Ovaj poverljivi kanal komunikacije predstavlja instrument za podršku transparentnosti, što našoj kompaniji osigurava dobro upravljanje i integritet.

Upravljanje rizicima

Na osnovu naših uspostavljenih ciljeva, pratimo prepoznate rizike, što nam omogućava brz i efikasan odgovor. Naša kompanija implementira procedure upravljanja rizicima u okviru integrisanog sistema ISO 9001, 14001 i 45001. Metodologija služi preciznom i kontinualnom sagledavanju rizika, ali i uviđanju korisnih prilika, koje mogu unaprediti poslovne procese.

Nepovoljna geopolitička dešavanja u svetu su dovela do opšte finansijske nestabilnosti, inflacije i poremećaja na tržištu. Pažljivo prateći aktuelne ekonomske trendove, naša kompanija nastoji da pronađe najbolje strategije za ublažavanje negativnih uticaja i obezbeđivanje kontinuiteta u svom celokupnom poslovanju.

Dekarbonizacija i digitalizacija

Dekarbonizacija predstavlja temelj za inovacije i rast, a naša kompanija doprinosi ovom poduhvatu kroz razvoj proizvoda s niskim ugljeničnim sadržajem i ulaganje u energetske efikasnost. Uz primenu naprednih tehnologija, unapređujemo proces proizvodnje cementa kako bismo pružili visokokvalitetnu uslugu i stvorili dugoročnu vrednost za naše poslovanje i društvo.

MATERIJALNA TEMA:
Ekonomski rezultati i prisustvo na tržištu

MATERIJALNA TEMA:
Klimatske promene i energija

Dekarbonizacija

Za TITAN Cementaru Kosjerić, dekarbonizacija je ključni korak ka održivoj budućnosti. Uvođenje naprednih tehnologija i inovativnih procesa omogućava smanjenje emisija CO₂, što ne samo da smanjuje ekološki otisak, već i postavlja standarde za industriju. TCK predvodi put ka energetski efikasnijem i ekološki prihvatljivijem proizvodnom okruženju, istovremeno dajući inspiraciju i model drugima na tržištu.

Klimatske promene i energija

Klimatske promene predstavljaju dugoročan rizik za našu planetu i društvo. Upravo iz tog razloga je sistemsko delovanje na klimatske promene jedna od najbitnijih tema savremenog društva, i samim tim je važan uslov za dugoročnu održivost našeg poslovanja. U tom smislu, postavljamo sebi ambiciozne, kratkoročne i dugoročne ciljeve u domenu klimatskih promena.

Kako su posledice koje se pripisuju klimatskim promenama sve očiglednije, postoji povećana regulatorna aktivnost sa ciljem smanjenja emisije gasova sa efektom staklene bašte (GHG), posebno CO₂. Proizvodnja cementa je ugljenično intenzivan proces, i stoga na njega direktno utiče takva regulatorna promena, uključujući Sistem trgovine emisijama Evropske unije (EU ETS), Mehanizam prekograničnog usklađivanja ugljenika (CBAM) i nacionalne zakone o klimi.

Učešćem u evropskim i međunarodnim inicijativama, kao i kroz saradnju u istraživanju i razvoju projekata, TITAN nastavlja da razvija eko-efikasne proizvode i pilot-tehnologije za hvatanje i korišćenje ugljenika u svojim postrojenjima, aktivno doprinoseći budućnosti bez ugljenika.

TITAN Cementara Kosjerić teži smanjenju emisije ugljenika, nastavljanjem svojih aktivnosti koje doprinose povećanju energetske efikasnosti, razvojem proizvoda sa niskim sadržajem ugljenika i usvajanjem inovativnih tehnologija i rešenja. S obzirom da dekarbonizacija pruža mogućnosti za inovacije i rast, naša tendencija je da započnemo korišćenje alternativnih goriva.

Naše izveštavanje o emisijama CO₂ je u skladu sa sektorskim Smernicama koje je izradila GCCA, a primenjena metodologija obračuna je usaglašena sa Protokolom o gasovima sa efektom staklene bašte (GHG), koji su razvili WRI i WBCSD.

Emisije CO₂ Scope 1

Emisija CO₂ u cementnoj industriji nastaje iz procesa sagorevanja goriva i kalcinacije sirovinskog brašna. U 2023. godini ostvarili smo smanjenje specifičnih emisija ugljen dioksida po toni proizvoda⁷ za 2,5% u odnosu na 2022. godinu.

⁷ Proizvod se odnosi na cementitious proizvod, prema Smernicama GCCA.

Termalna energija

U 2023. godini, TITAN Cementara Kosjerić je koristila termalnu energiju, dobijenu sagorevanjem fosilnih goriva i biomase – drvenog peleta za potrebe grejanja.

U Kompaniji detaljno pratimo potrošnju energije radi smanjenja našeg uticaja na životnu sredinu, kao i smanjenja troškova. Nastavljamo da ulažemo u energetske efikasne opreme, a redovni pregledi opreme i njeno blagovremeno preventivno održavanje, pažljiv izbor goriva i proces optimizacije, pomogli su da se održi dobar učinak u potrošnji toplotne energije.

Opšte posmatrano, tokom 2023. godine, potrošnja energije u TCK je bila, srazmerno proizvodnji cementa, adekvatna pokazateljima potrošnje energije u cementarama TITAN Grupe (https://www.titan-cement.com/integrated_annual_report_2023_EN.pdf), a taj odnos je isti i za dostignute vrednosti specifične potrošnje energije, po jedinici proizvoda. Detaljniji prikaz podataka o našem utrošku energije podleže specifičnim ograničenjima poverljivosti, u skladu sa politikom Kompanije.

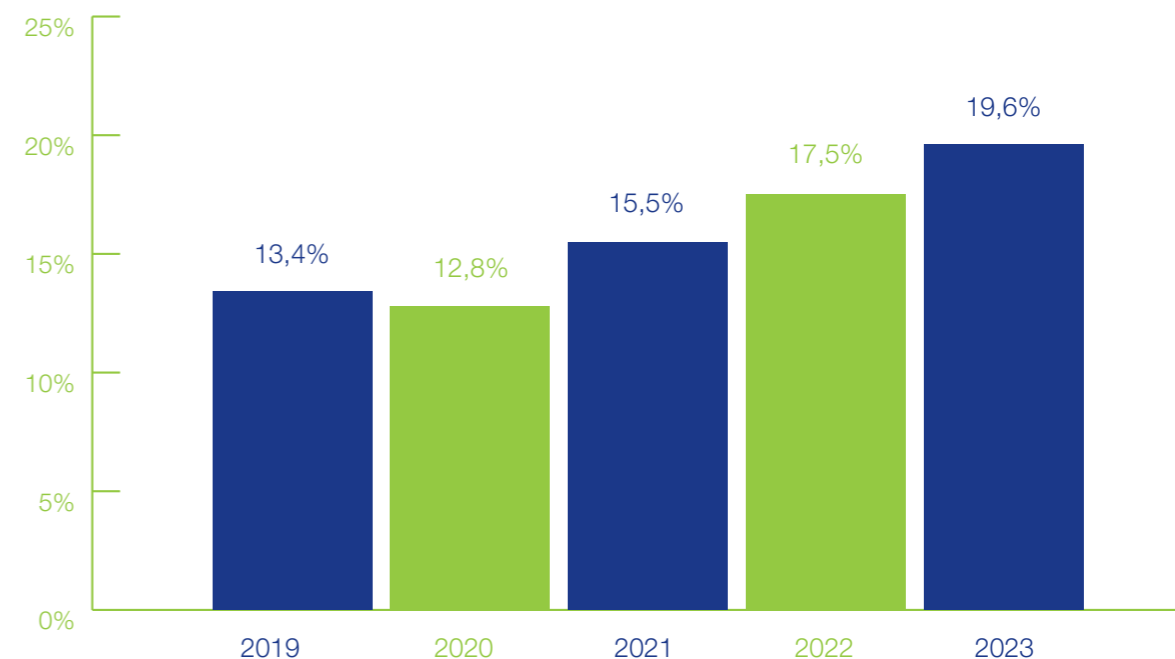
Ko-procesuiranje u cementnim pećima

Ko-procesuiranje otpada u cementnim pećima omogućava iskorišćenje energije i mineralne vrednosti iz otpada, dok se, istovremeno, proizvodi novi proizvod – cement. U slučajevima kada ne postoji mogućnost recikliranja otpada, hijerarhija u upravljanju otpadom nalaže primenu ko-procesuiranja kao, društveno i ekološki, najodgovornijeg metoda za upravljanje otpadom.

Cementna industrija ima kapacitete da bude značajan korisnik alternativnih goriva u svom tehnološkom procesu. Upotrebom alternativnih goriva, industrija zamenjuje tradicionalne izvore energije, kao što su petrol koks i ugalj, niskougleničnim alternativama, poput čvrstog goriva dobijenog iz otpada, otpadnih guma i ostataka biomase. Cementna industrija je razvila niz tehnoloških rešenja za ko-procesuiranje otpada na bezbedan i efikasan način. Najviši procenti korišćenja alternativnih goriva u cementnoj industriji ostvaruju se u najrazvijenijim i ekološki najnaprednijim zemljama. U cementarama u Nemačkoj, prosečan udeo alternativnih goriva (% energije koja se dobija iz alternativnih goriva) dostigao je 71,6%⁸.

Povećanje upotrebe goriva sa niskim sadržajem ugljenika, pomoću kojih se zamenjuju neobnovljiva fosilna goriva, predstavlja ključnu polugu za postizanje Titanovih ciljeva dekarbonizacije. U 2023. godini, udeo alternativnih goriva u TITAN Grupi je dostigao 19,6%, što čini povećanje od oko 12%, u odnosu na prethodnu, 2022. godinu. Povećanje je rezultat: efikasnog izdavanja dozvola, pronalaznja novih alternativnih goriva na lokalnom i međunarodnom tržištu, i investicija u nekoliko Titanovih fabrika. Upotreba biomase, kao alternativnog goriva, dostigla je stopu termalne supstitucije od 8,1%. Osušeni mulj iz otpadnih voda, mulj iz rafinerija, gume, čvrsta goriva dobijena iz otpada (SRF/RDF) i poljoprivredni otpad – korišćeni su za zamenu konvencionalnih čvrstih goriva u nekoliko fabrika TITAN Grupe, tokom 2023. godine⁹.

Udeo korišćenja alternativnih goriva u TITAN Grupi

Za sada, TITAN Cementara Kosjerić svu potrebnu energiju za rad peći dobija, isključivo, od fosilnih energenata. Ušteda troškova goriva, nezavisnost od uvoza goriva, optimizacija korišćenja prirodnih resursa, kao i smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte predstavljaju naše osnovne poslovne izazove, koji imaju strateški značaj.

Emisije CO₂ Scope 2

Emisija CO₂ Scope 2 (indirektna emisija) odnosi se na proizvodnju električne energije, koja se koristi u našem postrojenju. U 2023. godini, potrošnja električne energije u našoj fabrici je ostala na gotovo istom nivou kao i u 2022. godini.

Emisije CO₂ Scope 3

U našoj kompaniji, monitoring emisije CO₂ u lancu nabavke obuhvata 6 od 15 kategorija emisija Scope 3, definisanih GHG protokolom. Ove emisije predstavljaju približno 18% naših ukupnih GHG emisija. Aktivnosti vezane za gorivo (kategorija 3) i distribucija gotovih proizvoda (kategorija 9) najviše doprinose ovim emisijama, zatim nabavka i transport dobara i usluga (kategorija 1 i 4). Ostale kategorije – poslovna putovanja, kao i putovanja zaposlenih, čine mali udeo u ovim emisijama (kategorije 6 i 7). Kontinuirano poboljšavamo svoje izveštavanje o Scope 3 emisijama, identifikovanjem mogućih unapređenja. Ovim pristupom, obezbeđujemo dosledne i materijalne informacije, koje će pomoći da se pronađu najbolja održiva rešenja u celom lancu vrednosti, po pitanju klimatskih promena.

⁸ VDZ Environmental Data – German Cement Industry 2022.

⁹ https://www.titan-cement.com/integrated_annual_report_2023_EN.pdf

Digitalizacija

Digitalizacija u TITAN Cementari Kosjerić revolucionarno unapređuje proizvodne procese, poboljšavajući efikasnost rada, praćenje i kontrolu kvaliteta, dok istovremeno smanjuje troškove i povećava konkurentnost na tržištu. Ovaj digitalni razvoj omogućava operaterima da brže reaguju na promene u okruženju i unaprede svoje poslovanje. Primena inovativnih tehnologija transformiše način na koji poslujemo, ubrzavajući procese i omogućavajući pristup novim nivoima informacija.

SharePoint Online – veoma moćna platforma

Microsoft SharePoint Online je svestrana platforma za kolaborativne aktivnosti unutar organizacija, koja se besprekorno integriše sa Microsoft 365 uslugama. Naša kompanija je uspešno implementirala nekoliko projekata na platformi SharePoint Online, uključujući e-Delovodnik, e-Ponude i razna kadrovska odobrenja, što je doprinelo optimizaciji procesa i poboljšanju efikasnosti.

Power Automate predstavlja ključnu komponentu za automatizaciju radnih tokova unutar programa SharePoint Online, omogućavajući nam da dizajniramo, automatizujemo i optimizujemo procese. Projekti e-Delovodnik i e-Ponude su značajno unapredili procese kreiranja sadržaja i prikupljanja ponuda, zahvaljujući performansama Power Automate. Power Automate nam je omogućio da dizajniramo radne tokove odobrenja, koji osiguravaju standardizovan i sledljiv proces za različita kadrovska odobrenja, unapređujući funkciju odgovornosti i usklađenosti. Power Apps dopunjuje SharePoint Online i omogućava kreiranje prilagođenih aplikacija, dok sinhronizacija između sistema SharePoint, Power Automate i Power Apps stvara kohezivno okruženje za naše projekte. Funkcije bezbednosti platforme SharePoint Online osiguravaju da osetljivi podaci, vezani za e-Delovodnik, e-Ponude i kadrovska odobrenja, budu zaštićeni. Kontrola pristupa, zasnovana na ulogama i podešavanju dozvola, pruža detaljnu proveru: ko može pristupiti, urediti ili odobriti različite elemente unutar projekata.

U krajnjem rezultatu, Microsoft SharePoint Online, zajedno sa komponentama Power Automate i Power Apps, pokazao se kao neprocenjiva vrednost za projekte naše organizacije. Kombinacija kolaborativnih funkcija, automatizacije radnih tokova i razvoja prilagođenih aplikacija, unapredila je efikasnost i efektivnost e-Delovodnika, e-Ponuda i mnogih kadrovskih odobrenja zaposlenih, što našu kompaniju visoko pozicionira za nastavak uspešnog korišćenja moderne tehnologije, poboljšanje produktivnosti i međusobne saradnje u poslovnom okruženju.

Digitalna rešenja i alati su sastavni deo našeg posla.

Radno okruženje koje podstiče rast

Oduvek negujemo radnu sredinu koja pospešuje rast i razvoj naših zaposlenih, nudeći im mogućnosti za učenje i napredovanje, kao i za priznanja i nagrađivanje zbog izvanrednih rezultata. U Kompaniji promoviramo kulturu inkluzije, poverenja i poštovanja, u okviru koje svaki član kolektiva može da pruži svoj doprinos i da efikasno saraduje u stvaranju podsticajne poslovne atmosfere. Cenimo dobrobit i zadovoljstvo naših zaposlenih, i omogućujemo bezbedno i zdravo radno okruženje.

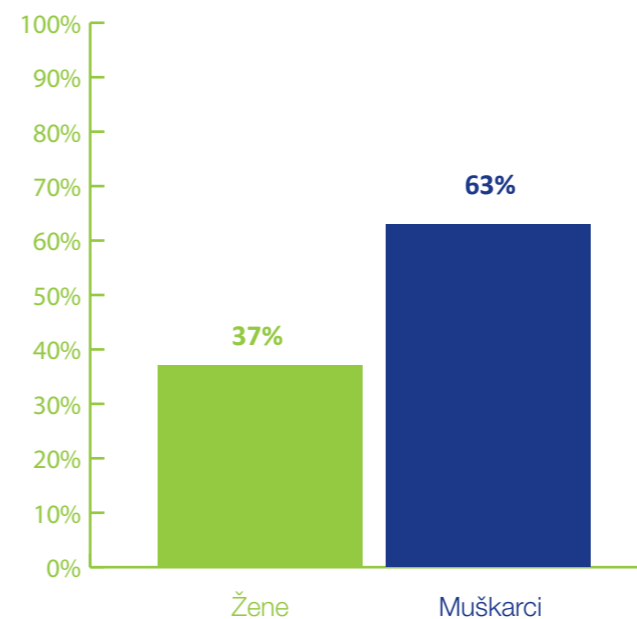

MATERIJALNA TEMA:
Zapošljavanje i dobrobit zaposlenih

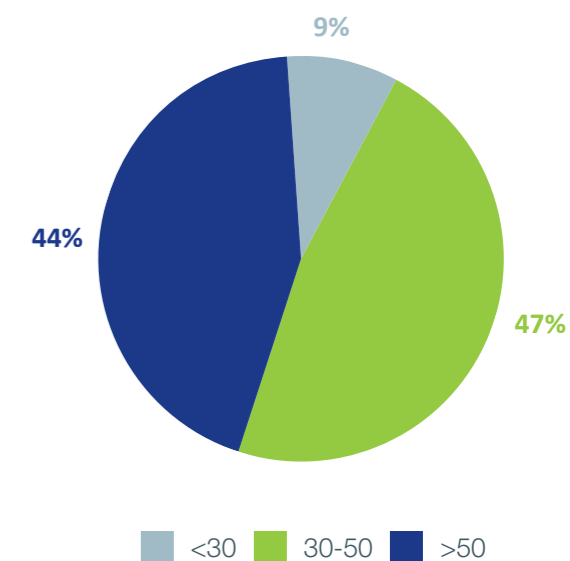
Kao i prethodnih godina, pružili smo mogućnost usavršavanja studentima i diplomcima koji žele da steknu dragoceno, početno radno iskustvo i veštine. Ovaj Program praksi je osmišljen tako da polaznicima daje priliku za angažovanje u realnim projektima i izazovima u TITAN Cementari Kosjerić. Naš cilj je da stvorimo okruženje u kojem mladi stručni ljudi mogu da uče, rastu i povezuju se sa Kompanijom, kao i da ih što bolje pripremimo za buduće radne zadatke, dok istovremeno našoj organizaciji obezbeđujemo značajan izvor potencijalnih zaposlenih kadrova.

Tokom 2023. godine, naš Program stručne prakse je pohađalo 20 novih polaznika, a zaposlili smo čak šestoro kolega, koje su prethodno završile praktikantsku obuku u TCK.

Zaposleni u menadžmentu, prema polu

Starost zaposlenih

Bezbednost pre svega

MATERIJALNA TEMA:
Bezbedno i zdravo radno okruženje

Iza nas je ostala godina koju smo započeli primanjem novoustanovljene Titanove regionalne nagrade, koja se dodeljuje fabrici sa najboljim učinkom u oblasti bezbednosti i zdravlja na radu, a završili smo je sa dostignutih 1.030 dana bez povreda na radu naših direktno zaposlenih.

Ovi rezultati su ostvareni zahvaljujući zajedničkom zalaganju i posvećenosti menadžmenta i zaposlenih u primeni najviših bezbednosnih standarda, a dodatno su potvrđeni visokim nivoom realizacije godišnjih ciljeva i mera, proisteklih iz akcionih planova, kao i dobijanjem, petu godinu zaredom, najviše ocene na godišnjoj Reviziji bezbednosti 360°, koju sprovodi HSE TITAN Grupe.

Tokom 2023. godine, ostvareno je 5.189 sati bezbednosnih treninga, što predstavlja više od 20 sati treninga po zaposlenom, uključujući direktno zaposlene u TCK i naše izvođače radova. Broj održanih bezbednosnih treninga za izvođače radova je znatno uvećan, u odnosu na prethodne godine (18,6 sati u 2022. godini; 38,6 sati u 2023. godini).

Prvi put smo, pored uspostavljanja ciljeva BZNR za direktno zaposlene, ustanovili takvu praksu i pratili ostvarivanje usvojenih ciljeva i za naše stalne izvođače radova. Time smo dodatno potvrdili istinsku brigu o njihovoj bezbednosti i zdravlju, i istakli jasnu poruku da ih tretiramo na isti način kao i članove našeg kolektiva. Ovakav pristup je dobro prihvaćen od naših izvođača radova, a većina postavljenih ciljeva je realizovana, zbog čega ovu inicijativu smatramo jednim od najvećih postignuća na polju bezbednosti i zdravlja na radu u protekloj godini.

U istom periodu, u Kompaniji je prijavljeno 38 izbegnutih povreda. Korišćenjem metode Analize osnovnih uzroka, svi slučajevi su istraženi, a više od 200 propisanih preventivno-korektivnih mera, koje su bile rezultati ovih istraga, doprinele su brojnim unapređenjima u radnom okruženju, kao i smanjenju nivoa rizika. Organizovali smo 156 revizija bezbednosti, u kojima su učestvovali zaposleni i izvođači radova u TCK, i koje su rezultovale sa 699 nalaza za unapređenje. Kao ishod svih provera našeg Sistema bezbednosti, propisane su 1.193 mere, sa rokom za realizaciju u 2023. godini, a procenat otklanjanja ovih mera je visokih 89%.

Veoma dobre rezultate koje smo postigli u 2023. godini, nažalost, narušila je povreda na radu izvođača radova, koja je nastala u toku godišnjeg remonta, kao direktna posledica kršenja naših bezbednosnih pravila, odnosno nepoštovanja procedura. Detaljnom istragom ovog incidenta, ustanovljeni su direktni i indirektni uzroci koji su doveli do neželjenog događaja, i preduzete su bezbednosne mere da se ovakve i slične situacije ne ponove u budućnosti.

U 2023. godini je reorganizovan Odbor bezbednosti zaposlenih, čija je osnovna uloga uključivanje predstavnika zaposlenih u organizaciju i implementaciju Sistema bezbednosti. Odbor sada čine tri zaposlena, iz Proizvodnje i Održavanja, i menadžer bezbednosti i zdravlja na radu.

Razvoj novih i unapređenje postojećih procedura, redovni i kvalitetni treninzi svih zaposlenih i izvođača radova, kao i visok nivo svesti i discipline u sprovođenju bezbednosnih mera, ostaju naša osnovna načela kojih se svakodnevno pridržavamo, na putu daljeg unapređenja našeg Sistema bezbednosti i stvaranja bezbednog radnog okruženja, bez povreda na radu.

Razvoj zaposlenih

MATERIJALNA TEMA:
Zapošljavanje i dobrobit zaposlenih

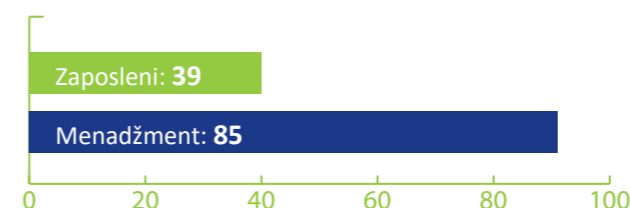
U 2023. godini smo nastavili da našim zaposlenima pružamo kontinuirane i relevantne prilike za učenje, koje će im pomoći u obavljanju svakodnevnih aktivnosti.

Veliku pažnju smo poklonili unapređenju komunikacijskih veština i tehnike davanja povratne informacije, prvenstveno između članova tima, ali i u drugim poslovnim relacijama naših zaposlenih. Tokom godine, započeli smo program „Učenje na greškama“, koji ima cilj da našim kolegama pruži osećaj psihološke sigurnosti. Planiramo da ovu edukaciju nastavimo i u narednim godinama.

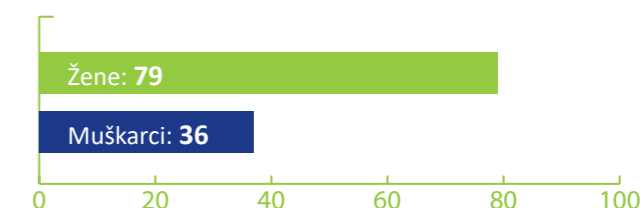
Učešćem u programu „Rising Leaders“, naši novi, mladi lideri su imali mogućnost da uče kako da razvijaju svoje veštine i kompetencije za vođenje i inspirisanje svojih timova.

Kao i ranije, u fokusu našeg redovnog usavršavanja su bile teme iz oblasti bezbednosti i zaštite zdravlja na radu, upravljanja projektima i digitalizacije.

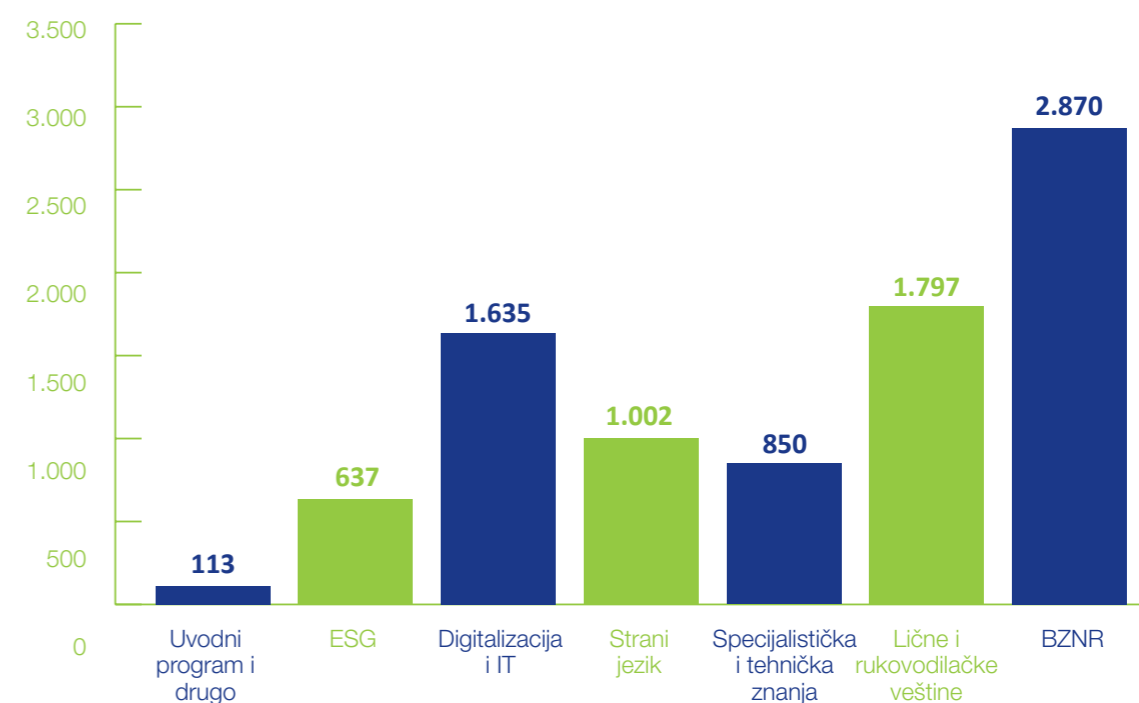
Prosečan broj sati treninga, po kategoriji zaposlenja

Prosečan broj sati treninga, po polu

Obuke u 2023: **8.904 sata**

Dobrobit zaposlenih

Verujemo da, podržavajući dobrobit naših zaposlenih, možemo da stvorimo srećnije, zdravije i produktivnije okruženje, u kome će članovi kolektiva ostvarivati izuzetne rezultate za našu kompaniju i klijente.

U sklopu programa „Uvođenje zdravih navika“, koji je u Cementari pokrenut 2022. godine, nastavili smo da ohrabrujemo naše kolege da se posvete svom zdravlju, prihvatanjem ispravnih životnih navika i, pre svega, uključivanjem fizičke aktivnosti u svakodnevno ponašanje. Sa namerom da naše zaposlene motivišemo da krenu tim putem, tokom 2023. godine smo organizovali niz korporativnih događaja koji su, osim druženja i društvenog povezivanja kolega, obuhvatali razne sportske discipline. U okviru ove kampanje, održani su i korisni treninzi na temu očuvanja zdravlja na radu, kao što su zaštita od buke i prašine, i zaštita od opekotina.

Ove inicijative u Kompaniji su podržane dodatnim zdravstvenim osiguranjem, čija je svrha da našim kolegama olakša i ubrza obavljanje željenih lekarskih pregleda. Takođe, aktuelan je i Program podrške zaposlenima, koji smo u našoj organizaciji razvili pre nekoliko godina.

Fleksibilan izbor mesta rada je veoma značajna novina koju smo uveli u prošloj godini, omogućivši zaposlenima da tokom dva dana u radnoj nedelji obavljaju posao od kuće, ukoliko im to više odgovara.

Kontinuirano sprovodimo inicijative za dobrobit zaposlenih, koje imaju cilj da unaprede kvalitet života i radnih uslova naših kolega.

Pozitivan lokalni uticaj

Aktivno promovišemo transparentan dijalog i saradnju sa svojim partnerima, sa ciljem da implementiramo inicijative koje poboljšavaju kvalitet života, uz poštovanje društvenih i ekoloških izazova pred kojima se nalazi lokalna zajednica. Naša posvećenost kontinuiranom unapređenju zaštite životne sredine i očuvanju prirodnih resursa je neupitna. Stoga, pažljivo pratimo naše uticaje i redovno izveštavamo o postignutim rezultatima. Paralelno sa tim, postavili smo ambiciozne planove za smanjenje emisija, očuvanje biodiverziteta i prirodnih resursa.

MATERIJALNA TEMA:
Zaštita životne sredine i zelene investicije

TITAN Cementara Kosjerić je prvo postrojenje u Srbiji koje je dobilo IPPC dozvolu, 2011. godine.

TITAN Cementara Kosjerić je, u junu 2023. godine, dobila svoju treću Integrisanu dozvolu (IPPC), u skladu sa Zakonom o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađenja životne sredine.

Ova dozvola sadrži propisane uslove pod kojima postrojenje mora da obavlja svoje delatnosti, a da se uticaj na životnu sredinu svede na minimum. U dozvoli su, prvenstveno, propisani dozvoljeni nivoi emisija, ali i obaveza sprečavanja i kontrolisanja negativnih uticaja na životnu sredinu – kroz racionalno upravljanje resursima, primenu najboljih dostupnih tehnika i uštedu prirodnih resursa.

Emisije u vazduh

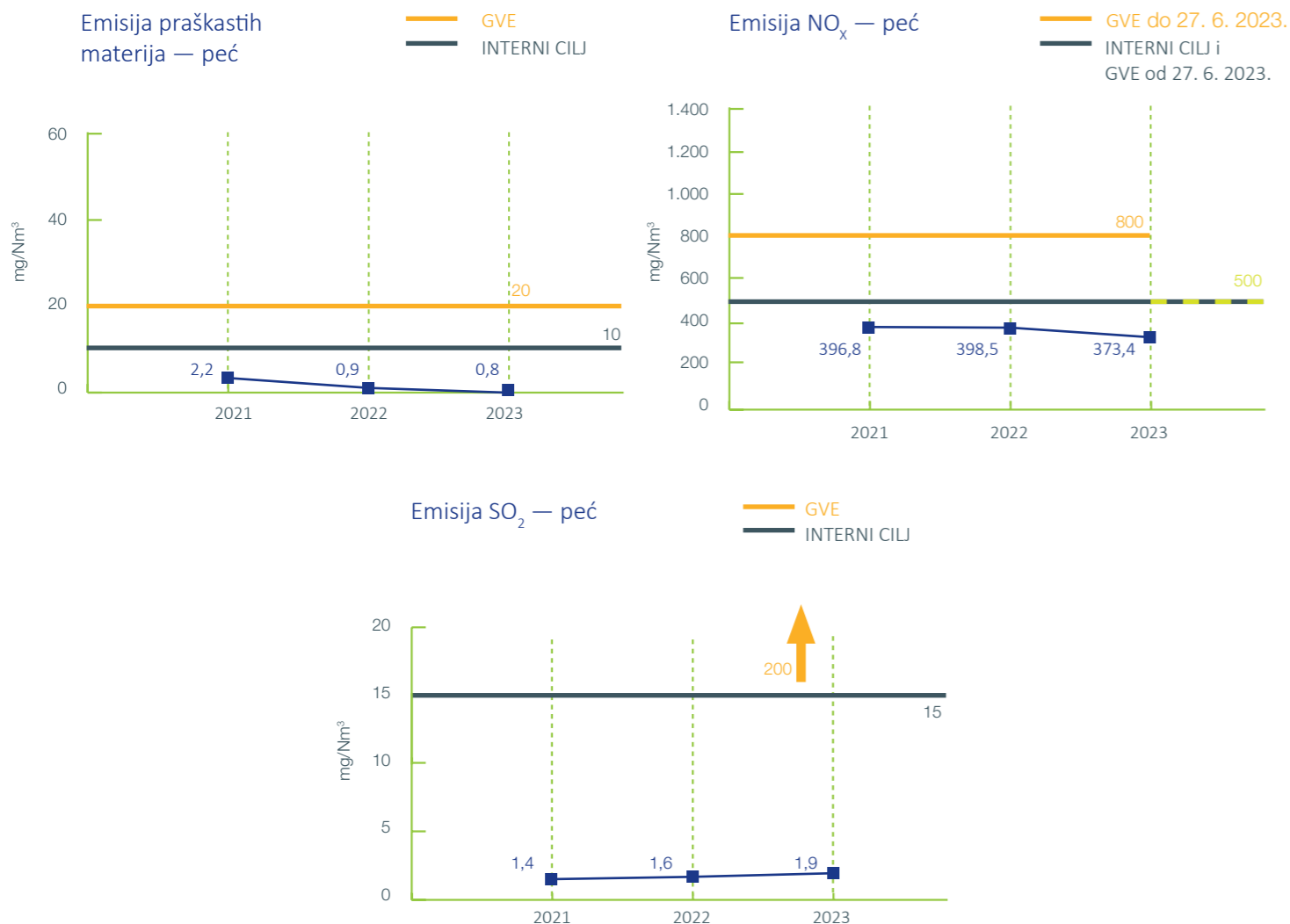
Emisije u vazduh TITAN Cementare Kosjerić pratimo u skladu sa zahtevima zakonske regulative i GCCA Smernicama. Za upravljanje emisijama koristimo savremene uređaje i metode za sprečavanje, minimiziranje i praćenje naših emisija, u skladu sa odgovarajućim BAT (Najbolje dostupne tehnike) preporukama.

Najznačajnije emisije u vazduh, u procesu proizvodnje cementa su emisije azotovih oksida (NO_x), sumporovih oksida (SO_2) i prašine. Za smanjenje emisija praškastih materija u vazduh, na svim emiterima koristimo vrećaste filtere, i tako obezbeđujemo niske nivoe emisije prašine. Za smanjenje emisija azotovih oksida, pored primarnih mera, primenjujemo i tehniku hlađenja plamena, čime smo obezbedili usklađivanje i sa nižom GVE propisanom, novom IPPC dozvolom.

Na svim glavnim emiterima ugrađeni su uređaji za kontinualno praćenje emisija u Cementari. Time nam je omogućeno da pratimo emisije u realnom vremenu, i da blagovremeno preduzmemo odgovarajuće mere. Izmerene petnaestodnevne prosečne vrednosti emisija na emiteru rotacione peći objavljujemo na veb-sajtu Kompanije: www.titan.rs, čime zainteresovanim stranama pružamo redovno ažurirane informacije o našem učinku. Merenja na ostalim emiterima redovno vrše ovlašćene institucije, u skladu sa propisima.

Pored direktnih emisija, postizemo dobre rezultate i u upravljanju difuznim emisijama, kroz obezbeđivanje: pokrivenih transportera, industrijskih usisivača u postrojenjima, zatvorenih skladišta, uz korišćenje vodenih prskalica, vlaženje kolovoza i održavanje saobraćajnica.

Naši napori u oblasti kontrole i minimiziranja emisija su se pokazali uspešnim, jer su emisije na našim emiterima ispod vrednosti koje su propisane i novom dozvolom. Na grafikonima su prikazane srednje godišnje vrednosti emisija u vazduh, u poređenju sa internim ciljevima i sa graničnim vrednostima propisanim IPPC dozvolom.

Upravljanje otpadom

Tokom naših proizvodnih aktivnosti, ne nastaje tehnološki otpad, već se otpad generiše u toku održavanja postrojenja, kao i prilikom aktivnosti pakovanja i paletizacije cementa. Ovaj otpad se razvrstava na mestu nastanka, prikuplja se i privremeno skladišti na mestima određenim za tu namenu. Otpad se, zatim, predaje ovlašćenim operaterima na tretman reciklaže, sa ciljem da se deponovanje svede na najmanju moguću meru. Sve aktivnosti u oblasti upravljanja otpadom se vrše u skladu sa propisanim merama za postupanje sa otpadom.

Od ukupne količine generisanog otpada, u 2023. godini, količina neopasnog otpada, koja je predata na reciklažu, iznosila je 276,8 tona. Opasni otpad (otpadno ulje za podmazivanje, zauljene krpe, sijalice, električni i elektronski otpad) iznosio je 4,2 tone. Sva količina opasnog otpada, u 2023. godini je predata ovlašćenim operaterima na dalji tretman.

Biodiverzitet

Odgovorno i efikasno upravljanje zemljištem, kao i očuvanje biološkog diverziteta, predstavlja ključnu oblast Titanove strategije održivosti, čiji je cilj očuvanje prirodnog kapitala, uz dobrobit lokalnih zajednica na područjima na kojima Kompanija posluje. Rehabilitacije naših rudnika, kao i upravljanje biodiverzitetom na našim lokacijama, vršimo u skladu sa GCCA Smernicama održivosti za rehabilitaciju rudnika i upravljanje biodiverzitetom. Titanova posvećenost očuvanju biodiverziteta i održivo upravljanje zemljištem je deo Politike zaštite životne sredine i Strategije za ublažavanje klimatskih promena, i u skladu je sa relevantnim ESG Ciljevima do 2025. godine.

Mere prevencije koje sprovodimo u TITAN Grupi, jesu periodične procene rizika stanja biodiverziteta, na svakoj od Titanovih lokacija, primenom integrisanog alata za procenu biološke aktivnosti (IBAT). Rezultati ove procene rizika, koja je izvršena 2020. godine, potvrdili su da naša fabrika i površinski kopovi, Suvo vrelo i Galovići, nisu u blizini, niti su deo područja sa visokom vrednosti biodiverziteta. Iz tog razloga, za naše lokacije nije potrebna izrada specifičnih planova upravljanja biodiverzitetom. Takođe, TITAN Cementara Kosjerić ne obavlja aktivnosti na lokacijama koje su zakonom zaštićene, kao ni u zonama od posebnog značaja za očuvanje i unapređenje prirode, ili u područjima koja se nalaze uz mesta visokog biodiverziteta.

TITAN u Kosjeriću – saradnja i ulaganja u lokalnu zajednicu

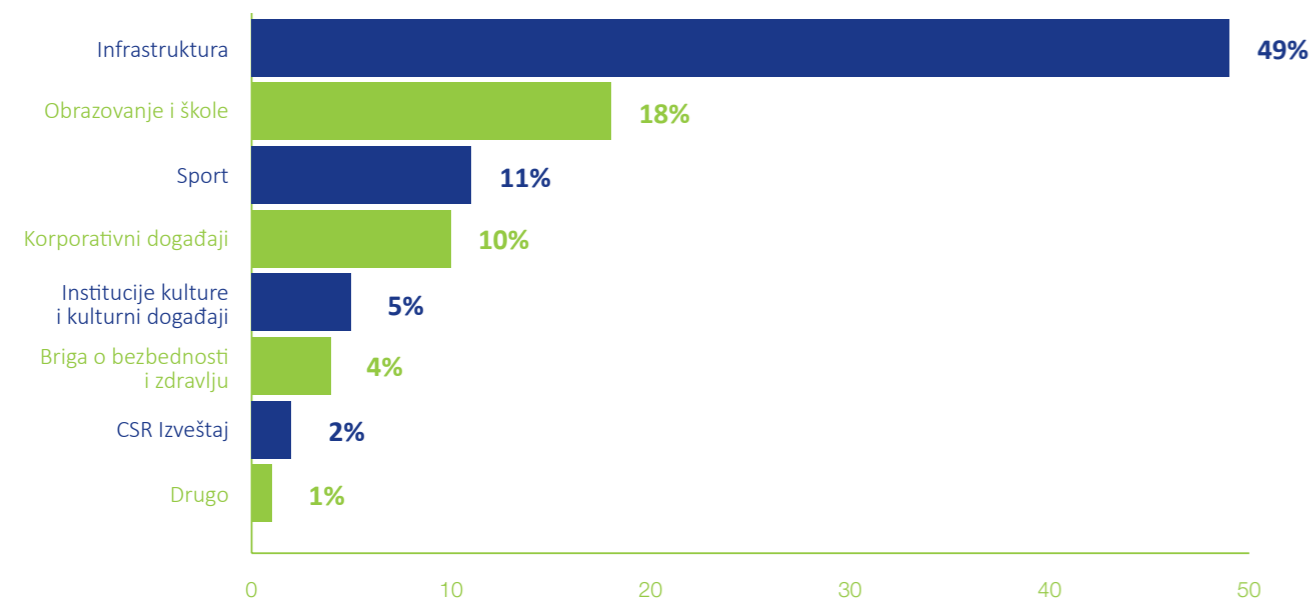
MATERIJALNA TEMA:

Angažovanje stejkholdera i dobrobit zajednica

Napredak TITAN Cementare Kosjerić se zasniva na principima društvene odgovornosti i održivog razvoja, čija je suštinska vrednost dobrobit ljudi koji žive sa nama i u našoj okolini. Svakodnevno se zalažemo za unapređenje života naših sugrađana, kroz snažnu podršku razvoju lokalne zajednice. U 2023. godini, naša kompanija je uložila preko 552.000 evra u investicione projekte u lokalnoj sredini.

U protekloj godini, TCK je sprovela 30 društveno korisnih inicijativa, u čijoj realizaciji je angažovano preko 150 učesnika, uključujući više od 50 naših zaposlenih. Na polju efektivnosti, procenjeno je da preko 33.000 ljudi, u lokalnoj i široj zajednici, ima konkretne benefite iz ovih odgovornih aktivnosti Kompanije.

Struktura ulaganja u lokalnu zajednicu

Naša kompanija sprovodi programe koji su fokusirani na zajednice, i u njima posluje u skladu sa svojim Smernicama. Programi su usklađeni sa lokalnim potrebama, promovišu dijalog i saradnju sa zainteresovanim i motivisanim stranama.

Podstičemo dalji napredak zajednice

Svojim odgovornim praksama, TITAN Cementara Kosjerić doprinosi pozitivnom, direktnom i indirektnom razvoju domaće ekonomije. *Udeo domaćih dobavljača* u našim ukupnim nabavkama, o kome izveštavamo u skladu sa Titanovim standardima, tokom 2023. godine je iznosio 83,43%, odnosno 84,88% konsolidovano sa poslovanjem u TCK Montenegro. Kompanija se trudi da omogući da najmanje dve trećine svojih ukupnih nabavki realizuje u saradnji sa domaćim dobavljačima. Do tog rezultata dolazimo sprovodeći niz projekata, koji obuhvataju domaća preduzeća, ukoliko su svi ostali kriterijumi naše poslovne procedure u oblasti nabavke ispunjeni.

MATERIJALNA TEMA:

Odgovoran i održiv lanac nabavke

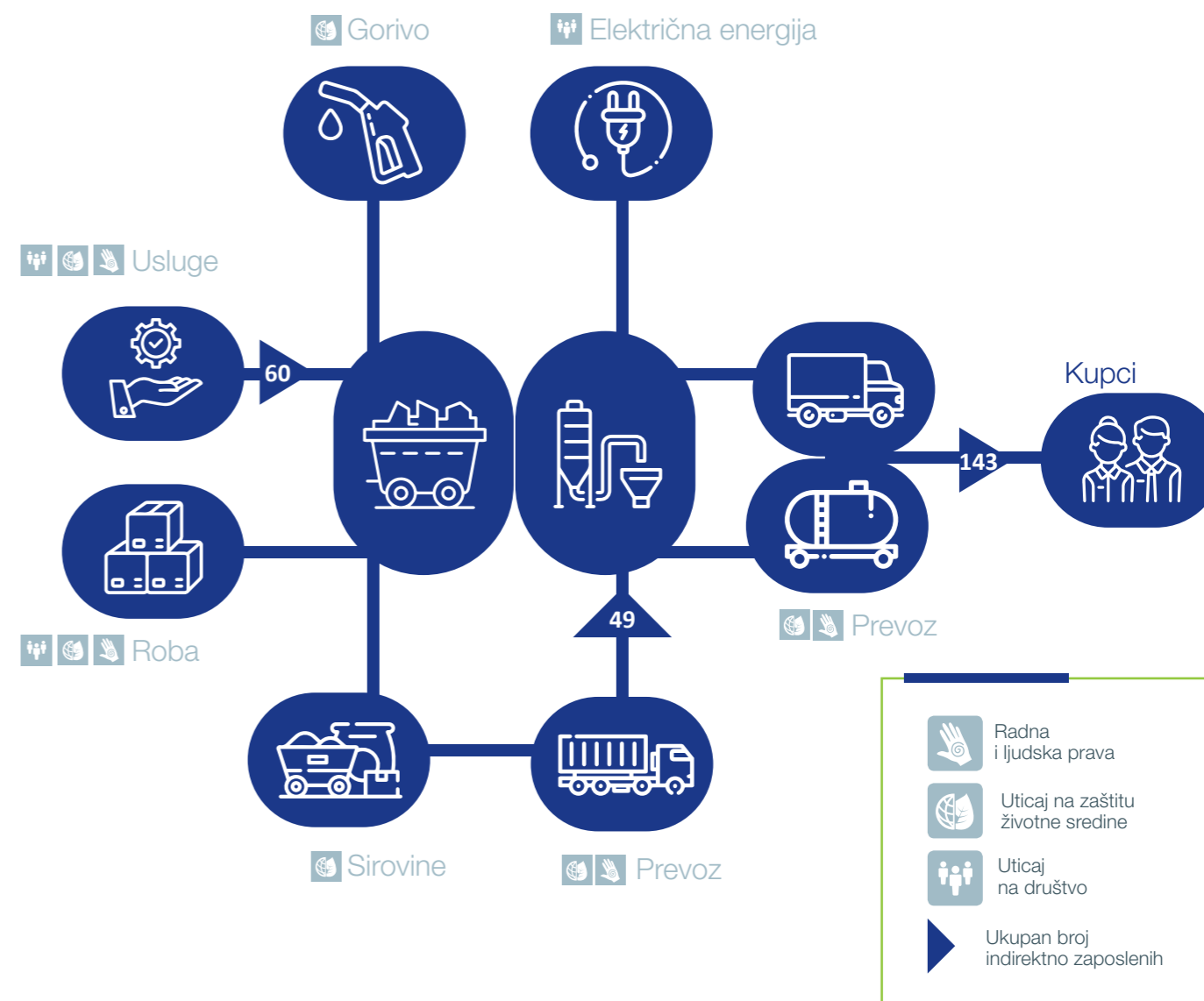
Lokalni ugovarači iz Kosjerića pružaju neke od ključnih usluga u oblasti održavanja i proizvodnje u TITAN Cementari Kosjerić. U toku 2023. godine, zaključili smo 8 ugovora sa lokalnim dobavljačima, koji su angažovali 68 zaposlenih iz Kosjerića, na poslovima internog transporta, utovara pakovanog cementa i održavanja fabrike. Godišnji promet ovih kompanija je iznosio 4,37 miliona evra, što čini povećanje od 12%, u odnosu na 2022. godinu.

Kompanije iz Kosjerića imaju važnu ulogu u obezbeđivanju usluga transporta cementa i sirovina. Na ovim poslovima, u prethodnoj godini, lokalne transportne kompanije su angažovale 116 zaposlenih vozača, isti broj kao i u 2022. godini. Godišnji promet TCK sa transportnim kompanijama iz Kosjerića, u 2023. godini je bio 7,13 miliona evra, što je na nivou prometa iz 2022. godine.

U istom periodu, ukupan promet kompanija sa registrovanim sedištem u Kosjeriću je iznosio 11,7 miliona evra, odnosno: 24% od ukupnog godišnjeg prometa Cementare sa svim dobavljačima.

Lanac vrednosti nabavke

Dobavljači su kategorisani po značajnim grupama proizvoda i usluga, kao i kriterijumima po kojima se uobičajeno vrednuju.

Lokalna saradnja za čistiji vazduh

Protekle godine, naša kompanija je investirala 30 miliona dinara u modernizaciju Gradske toplane u Kosjeriću, za prelazak sa mazuta na gas i proširenje kapaciteta grejanja. Investicija TCK je omogućila povezivanje Osnovne škole, Tehničke škole i Doma zdravlja sa Gradskom toplanom, čime su stvoreni uslovi za isključivanje kotlarnica u ovim javnim ustanovama. Eliminisanje tri velika izvora lokalnog zagađenja imaće presudan značaj za bolji kvalitet vazduha u Kosjeriću.

Zahvaljujući milionskim ulaganjima u naše procese i opremu, rezultati TITAN Cementare Kosjerić, u oblasti zaštite životne sredine, već godinama unazad su u rangu najboljih fabrika u svetu, a ovom investicijom u čistije okruženje, potvrdili smo našu stratešku opredeljenost za ulaganja u dobrobit lokalne zajednice.

Festival koji razvija nauku i društvo

Prošlogodišnji, šesnaesti Festival nauke je okupio 18.000 posetilaca na Beogradskom sajmu, od 17. do 19. maja. Tradicionalna manifestacija, prvenstveno namenjena deci i mladima, ima cilj da promoviše nauku i kreativni način mišljenja i obrazovanja, kao značajne savremene vrednosti. Zahvaljujući učešću 56 naučnih i obrazovnih institucija iz cele Srbije, sa preko 1.500 demonstratora, publika je imala priliku da se upozna sa stotinama zanimljivih tema iz prirodnih i društvenih nauka, i otkrije zabavno lice obilja interaktivnih eksperimenata iz tih oblasti.

Nakon nemilog događaja u beogradskoj školi „Vladislav Ribnikar“, Festival je organizovan kao humanitarni program, sa besplatnim ulazom za sve posetioce. U saradnji sa stručnim partnerima, tokom manifestacije su priređene psihološke radionice za savetovanje dece, ali i roditelja i nastavnika.

Besplatno održavanje Festivala nauke omogućeno je uz podršku finansijskih donacija brojnih kompanija i pojedinaca, među kojima je i TITAN Cementara Kosjerić. Naša kompanija se, u izuzetno kratkom roku, odazvala apelu za solidarnost u sprovođenju manifestacije koja doprinosi napretku celog društva.

Konkurs „Za moj Kosjerić 2023“

Devetu godinu zaredom, TITAN Cementara Kosjerić je organizovala konkurs „Za moj Kosjerić 2023“. Cilj ove inicijative je obezbeđivanje kvalitetnijih uslova obrazovanja, promovisanje programa kulture i umetnosti, podizanje nivoa socijalne zaštite i inkluzije, i unapređenje životne sredine.

Od 20 prijava pristiglih na konkurs, žiri je izglasao 12 najboljih projekata, u čiju je realizaciju Kompanija uložila skoro 32.000 evra.

Titanova prva biciklistička tura

Zdrave životne navike i sportski duh naša kompanija promoviše velikim brojem akcija, a u 2023. godini smo organizovali i prvu biciklističku turu, za sugrađane svih uzrasta.

Na početku maršrute, duge 6 km, okupilo se više od 100 ljubitelja biciklizma – a na cilju, uz predah i osveženje za poklonike ovog sporta, troje najsrećnijih učesnika je dobilo po bicikl na poklon.

Odgovorno upravljanje resursima i odgovorna nabavka

Stalo nam je da maksimalno angažujemo dobavljače sa područja opštine Kosjerić, kada je to tehnički izvodljivo i ekonomski opravdano. Ključni zadaci koje smo dodeljivali lokalnim dobavljačima, u 2023. godini, obuhvataju transport cementa i sirovina, obradu mineralnih sirovina na našim kopovima, interni transport u fabrici, utovar pakovanog cementa i održavanje postrojenja. Zahvaljujući našim neprekidnim naporima da jačamo saradnju sa lokalnim dobavljačima, ostvarili smo značajan promet sa dobavljačima iz Kosjerića. Ova saradnja bitno određuje našu posvećenost podršci lokalnoj zajednici i ekonomiji.

MATERIJALNA TEMA:
Kvalitet i bezbednost proizvoda

Kvalitet naših proizvoda

TITAN Cementara Kosjerić je uvek nastojala da svojim kupcima ponudi visok kvalitet proizvoda, usluga i podrške. Prateći takav tržišno orijentisan pristup, Kompanija blisko saraduje sa institucijama i klijentima kako bi ponudila stručne savete i inovativne proizvode, i podržala svoje klijente u postizanju izvanrednih zajedničkih rezultata. Naša misija nije samo da proizvodimo visokokvalitetni cement sa stabilnim performansama, već i da ohrabrimo naše klijente da isporuče ekološki prihvatljiviji beton, visokog kvaliteta i stabilnih performansi. U skladu sa tim, TCK je veoma posvećena ambiciji da stalno razvija i kupcima nudi inovativnije zelene proizvode, odnosno: eko-efikasne vrste cementa.

Naš eko-efikasn cement je našao svoje mesto na tržištu Srbije i Crne Gore, u 2023. godini. Po ocenama kupaca, vrednovan je kao visokokvalitetan proizvod, a istovremeno je značajno doprineo ukupnom smanjenju emisije CO₂ u TCK, za 2%, u poređenju sa emisijom iz 2022. godine.

PC 50M(V-L) 42,5N

Pored stabilnog kvaliteta (utrošak vode, vreme vezivanja), ovaj cement pokazuje visoke standardne čvrstoće, i nisku toplotu hidratacije. Pogodan je za individualnu gradnju, zidarske i završne građevinske radove.

PC 35M(V-L) 42,5N LH

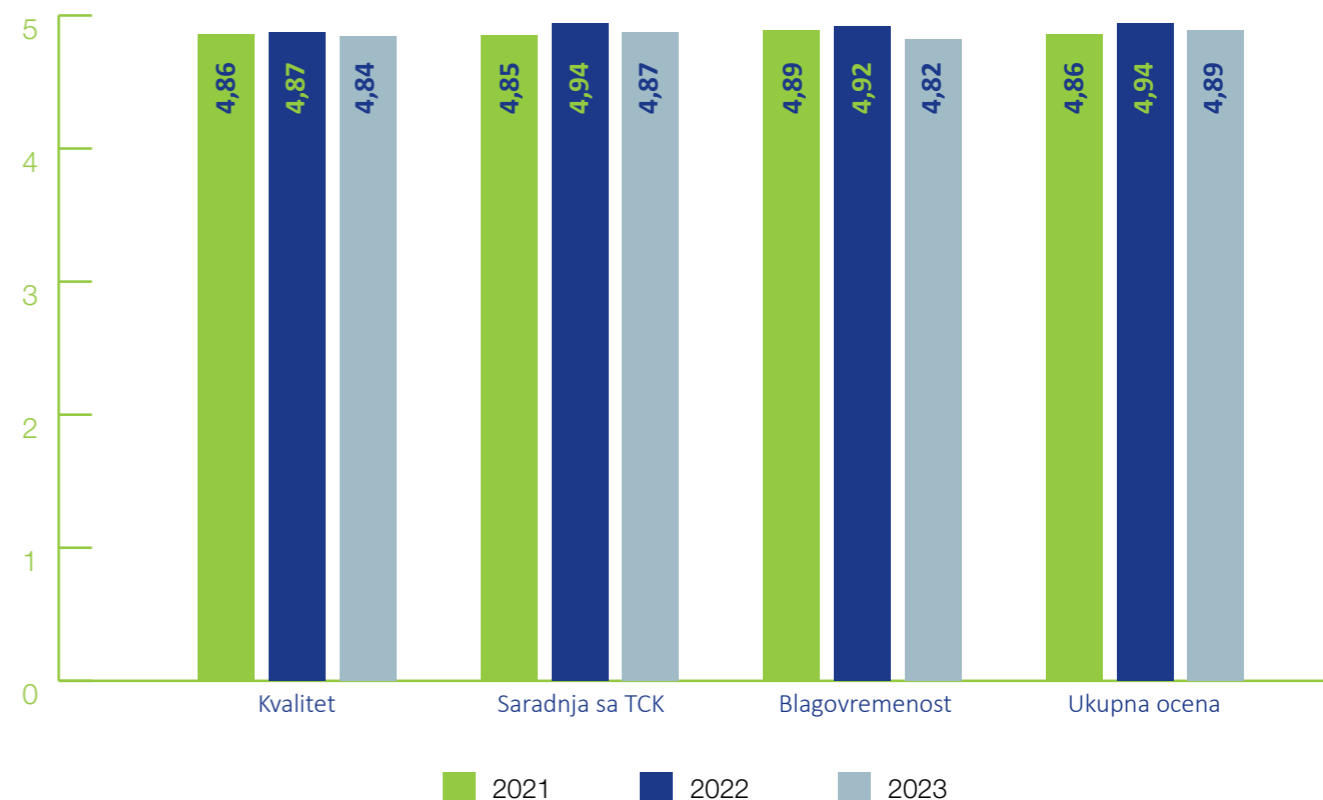
Tip cementa za široku primenu, od transportovanog i pumpanog betona, do izrade armirano-betonskih konstrukcija i betona izloženog umereno agresivnim sredinama. Pogodan je za proizvodnju završnih materijala. Ovaj cement je ujednačenog kvaliteta, i niske toplote hidratacije, sa kojim se postižu betoni visoke klase čvrstoće.

PC 20M(S-L) 42,5R

Cement visokih ranih i kasnih čvrstoća, pogodan je za proizvodnju svih vrsta betona. Preporučuje se za izgradnju masivnih betonskih struktura, kao što su mostovi, tuneli, putevi. Otporan je na dejstvo mraza i soli.

Godinama unazad, TITAN Cementara Kosjerić ocenjuje povratne informacije od svojih kupaca, sprovođenjem „Ankete o zadovoljstvu kupaca“. Ova tehnika istraživanja mišljenja kupaca, pruža nam višestruke, vredne informacije o našem kvalitetu: proizvoda, usluga, stručnosti, saradnje, opreme i isporuke cementa, što Kompaniji daje značajne inpute za kontinuirano poboljšanje poslovnih aktivnosti.

Rezultati ispitivanja zadovoljstva kupaca 2021–2023

U bliskoj saradnji sa našim klijentima, nastavice da se zalažemo kako bismo razumeli njihove potrebe, i ponudili im inovativne proizvode i usluge, kao i vrhunska rešenja, prateći Titanovu strategiju 3D (isporučiti, dekarbonizuj, digitalizuj).

Odgovorna nabavka i pouzdanost resursa

UGOVARAČI*	2023	2022	2021
Ukupan broj zaposlenih kod ugovarača	254	265	231
Broj zaposlenih kod ugovarača, bez logistike i transporta	60	58	54
Broj zaposlenih kod ugovarača — logistika i transport	192	206	176
Ukupan broj radnih sati zaposlenih kod ugovarača	479.159	510.512	435.401

* Broj zaposlenih kod ugovarača, procenjen na osnovu radnih sati (kao FTE – full-time equivalent).

TITAN Cementara Kosjerić kontinuirano sprovodi evaluaciju dobavljača. Evaluaciju vršimo sa aspekata bezbednosti i zdravlja na radu, zaštite životne sredine, kvaliteta isporučenih proizvoda i usluga, i saglasnosti sa kompanijskim pravilima ponašanja. U 2023. godini, procesom evaluacije smo obuhvatili 336, od ukupno 783 dobavljača. Po kriterijumu bezbednosti i zdravlja na radu, evaluirana su 32 dobavljača.¹⁰

Dosledno ostajemo posvećeni zaštiti ljudskih prava, antikorupcijskim smernicama, čuvanju zdravlja i bezbednosti, i zaštiti životne sredine. Ove vrednosti prenosimo dobavljačima kroz lanac snabdevanja, kontinuiranu komunikaciju i distribuiranje pravila ponašanja.

Pravila ponašanja definišu profesionalne obaveze TCK i njenih dobavljača, u procesima poslovne saradnje. U 2023. godini, distribuirali smo 31 dokument o internim normama za Nabavku, i potpisali 141 ugovor koji sadrži klauzule o zaštiti ljudskih prava, antikorupcijskom ponašanju, zaštiti zdravlja i bezbednosti, i očuvanju životne sredine.

Očuvanje resursa

MATERIJALNA TEMA:
Odgovorna upotreba resursa

Već dugi niz godina, korišćenje prirodnih resursa se u našoj kompaniji smatra materijalnom temom, značajnom kako sa aspekta poslovanja, tako i sa stanovišta šire zajednice. Posvećeni smo zalaganju da doprinesemo održivom razvoju, i preduzimamo akcije radi uštede neobnovljivih prirodnih resursa, kroz: korišćenje sekundarnih sirovinskih materijala i vode – upotrebom sistema za recirkulaciju.

Prirodni i alternativni sirovinski materijali

Upotreba prirodnih resursa zahteva veliku odgovornost, kako bi se uticaj njihove eksploatacije sveo na najmanju moguću meru. Sa tim ciljem, smanjujemo upotrebu prirodnih resursa, tako što proizvode koji su na kraju svog životnog veka koristimo kao sirovinske materijale u proizvodnji.

Tokom 2023. godine, iskoristili smo preko 116.500 tona sekundarnih sirovina – alternativnih sirovinskih materijala za proizvodnju klinkera i cementa, što je za oko 8% više nego u prethodnoj godini. Takođe, ovim postupkom smo smanjili i količinu deponovanog industrijskog otpada u Srbiji.

Voda

Našim uspostavljenim praksama odgovornog upravljanja vodama, ostvarujemo ciljeve u očuvanju kvaliteta vodnih resursa i smanjenju upotrebe sveže vode. Postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda u TCK smo pustili u rad 2010. godine, a zatim, 2014. godine, i sistem za recirkulaciju vode, čime smo ostvarili značajno smanjenje specifične potrošnje vode, potrebne za obavljanje naših aktivnosti. Posredstvom sistema za recirkulaciju vode, ponovo smo iskoristili više od 619.200 m³ prečišćene otpadne vode, i time smo zadovoljili 86,1% naših ukupnih potreba za vodom.

U postrojenju TITAN Cementare Kosjerić se ne stvaraju otpadne procesno-tehnološke vode. Industrijsku vodu koristimo isključivo kao rashladni medij (hlađenje materijala, gasova, opreme), i kao vodu za pranje saobraćajnica. Za ove potrebe, snabdevamo se sakupljenom atmosferskom vodom i veoma malim količinama vode iz reke Skrapež. Sa druge strane, pijaću i sanitarnu vodu koristimo iz gradskog vodovoda. Količine zahvaćene vode iz reke Skrapež, prečišćene otpadne vode koja se ispušta u reku, kao i količine vode koja se koristi u samom proizvodnom procesu, mere se pomoću postavljenih vodomera, koji nam omogućavaju i blagovremene analize dobijenih podataka.

Da bismo zadržali već postignute dobre rezultate, i dalje aktivno radimo na tome da budemo bolji u upravljanju vodama. U 2023. godini, radili smo na realizaciji projekata čiji je cilj povećanje pouzdanosti našeg sistema upravljanja vodama, kao i bolja kontrola potrošnje vode: izvršili smo zamenu cevovoda, uspostavili smo PID regulaciju doziranja vode na mlinu cementa i peći, i ugradili smo niz vodomera za praćenje potrošnje vode.

Procena rizika dostupnosti vode značajna je komponenta Titanovog upravljanja održivošću vodnih resursa. Tokom 2023. godine, procena rizika je urađena za sve lokacije na kojima posluje TITAN Grupa, korišćenjem alata Aqueduct Tool (the World Resources Institute – WRI). Prema ovoj proceni, naša fabrika je locirana u oblasti sa potencijalno nedovoljnim količinama vode. Stoga su planirane dalje aktivnosti na proceni lokalnih uslova, kako bi se identifikovali rizici i mogućnosti za unapređenja, i donele odgovarajuće odluke koje će poboljšati naše prakse održivog upravljanja vodom.

¹⁰ Ključni dobavljači su oni čiji godišnji promet sa TCK u 2023. godini učestvuje u 70% ukupnog prometa, ne računajući dobavljače kategorije grupe i državne institucije.

Indikatori učinka u oblastima životne sredine, društva i korporativnog upravljanja (ESG) organizovani su na temelju ocene i validacije materijalnosti na nivou TITAN Grupe, korišćenjem Titanovih fokusnih oblasti kao referenci. Odgovarajući indikatori su uključeni prema relevantnosti materijalnih tema i povezani sa našim dugoročnim ciljevima, za period do 2025. godine, i nakon tog roka.

Ostvarene rezultate Kompanije u ESG oblastima možete pogledati onlajn, na adresi: <https://titan.rs/esg-kljucni-indikator-ucinka-kpis/>. Naše fokusne oblasti uključuju: 1. Dekarbonizaciju i digitalizaciju, 2. Stvaranje radnog okruženja koje podstiče rast, 3. Pozitivan lokalni uticaj i 4. Odgovorno upravljanje resursima. Sve ove oblasti su usko povezane sa oblašću 5. Dobro upravljanje, transparentnost i poslovna etika.

Kao i ranije, ohrabrujemo čitaoce da podele sa nama svoje utiske o sadržaju i dizajnu Izveštaja kako bismo, uvažavajući sugestije, unapredili njegov kvalitet. Na taj način, želimo da ova publikacija ostane inspirativna, pouzdana i korisna referenca o našim praksama odgovornosti i bliskoj saradnji sa društvom.

Radi dodatnih pojašnjenja određenih termina, korišćenih u ovom Izveštaju, „Rečnik korišćenih termina” je dostupan na onlajn adresi: <https://titan.rs/recnik-korisecnih-termina-2023/>.

Kod	ESG indikatori učinka	Jedinica	2023	2022	2021	Ciljevi za održivi razvoj UN (SDG)	Strana u Izveštaju
1. Fokusna oblast: Dekarbonizacija i digitalizacija							
1.1 Materijalne teme: Klimatske promene i energija, Ekonomski rezultati i prisustvo na tržištu							
Proizvodnja cementa							
1.3	Scope 1 stopa pokrivenosti (proizvodnje klinkera) merenjem bruto emisija CO ₂	%	100,0	100,0	100,0		15
1.10	Scope 2 stopa pokrivenosti (proizvodnje klinkera) merenjem emisija CO ₂	%	100,0	100,0	100,0	9.4	17
1.19	Scope 3 stopa pokrivenosti (proizvodnje klinkera) merenjem emisija CO ₂	%	100,0	100,0	100,0		17
1.46	Proizvodi sa nižom emisijom CO ₂ ¹	% _{proizvodnje cementa}	100,0	100,0	100,0	7.2; 12.2;	
1.47	Zeleni proizvodi (sa niskom emisijom CO ₂) ²	% _{proizvodnje cementa}	47,3	43,3	45,7	13.1	
2. Fokusna oblast: Radno okruženje koje podstiče rast							
2.1 Materijalna tema: Bezbedno i zdravo radno okruženje							
Sve aktivnosti							
2.1	Broj povreda na radu sa fatalnim ishodom (zaposleni)	#	0	0	0		
2.5	Broj povreda na radu sa izgubljenim danima – LTI (zaposleni)	#	0	0	1		
2.9	Broj povreda na radu sa izgubljenim danima – LTI (ugovarači)	#	1	0	0		
2.11	Broj izbegnutih povreda	#	38	30	25	3.6; 3.8;	20
2.12	Prosečan broj sati obuke o bezbednosti, po zaposlenom ³	h/zaposlenom	15,2	16,0	14,8	4.3; 8.8	20
2.13	Prosečan broj sati obuke o bezbednosti, po ugovaraču	h/ugovaraču	38,6	18,6	8,7		20
2.14	Ukupna ulaganja u oblast Bezbednosti i zdravlja na radu	€	416.303	1.250.344	217.449		10
2.2 Materijalna tema: Zapošljavanje i dobrobit zaposlenih							
Sve aktivnosti							
2.26	Broj zaposlenih, na dan: 31.12.	#	196	187	199		
Fluktuacija							
	Stopa fluktuacije	%	1,02	11,23	2,51		
Zaposleni koji su napustili organizaciju							
2.32	Zaposleni koji su napustili organizaciju	#	2	21	5		
Novozaposleni							
2.39	Novozaposleni	#	11	9	14		
2.40	Novozaposleni: Žene	#	3	3	7		
2.41	Novozaposleni: Muškarci	#	8	6	7	5.4; 8.5;	
2.42	Novozaposleni, ispod 30	#	6	2	8	8.6; 8.8;	
2.43	Novozaposleni, 30-50	#	5	6	6	10.3	
2.44	Novozaposleni, preko 50	#	0	1	0		
Zaposleni, prema polu							
2.55	Žene	#	44	43	43		
2.56	Muškarci	#	152	144	156		
2.57	Udeo žena u ukupnom broju zaposlenih	%	22,45	22,99	21,61		
2.58	Udeo žena u menadžmentu	%	37,04	41,38	33,33		19
2.59	Udeo žena u top menadžmentu	%	0,00	0,00	0,00		
Sve aktivnosti							
2.62	Ulaganje u razvoj, po zaposlenom (uključeni su zaposleni koji su pohađali obuke u datom periodu) ⁴	€	715	597	479		
2.63	Ulaganje u razvoj	€	137.256	112.887	99.613	4.3; 4.4;	10
Ulaganje u razvoj, prema polu							
2.64	Žene	€	61.765	52.548	43.671	5.1; 5.5;	
2.65	Muškarci	€	75.491	60.339	55.942	8.5; 10.2;	
						10.3; 16.5	
Trening sati							
2.76	Trening sati	#	8.904	7.537	9.599		21
2.77	Prosečan broj trening sati, po zaposlenom i po polu	#	45	40	48		
2.78	Prosečan broj trening sati- žene	#	79	61	72		21
2.79	Prosečan broj trening sati- muškarci	#	36	34	42		21

¹ Proizvodi sa ugljeničnim otiskom koji je bar 10,0% niži od tipičnog portland cementa, kao i bilo koji „cementitious” proizvod koji se prodaje da bi se koristio kao cement ili aditiv za beton.
² Proizvodi sa ugljeničnim otiskom koji je bar 25,0% niži od tipičnog portland cementa, kao i bilo koji „cementitious” proizvod koji se prodaje da bi se koristio kao cement ili aditiv za beton.
³ Počevši od Izveštaja za 2021. godinu, ovaj indikator, i slični indikatori, vezani za prosečne sate treninga, računaju se na osnovu broja zaposlenih, na dan: 31. decembar. Pre 2021. godine, ovaj indikator računali smo na bazi prosečnog broja zaposlenih za godinu.
⁴ Za definiciju indikatora „Ulaganje u razvoj”, pogledajte: „Rečnik korišćenih termina” na našem veb-sajtu.

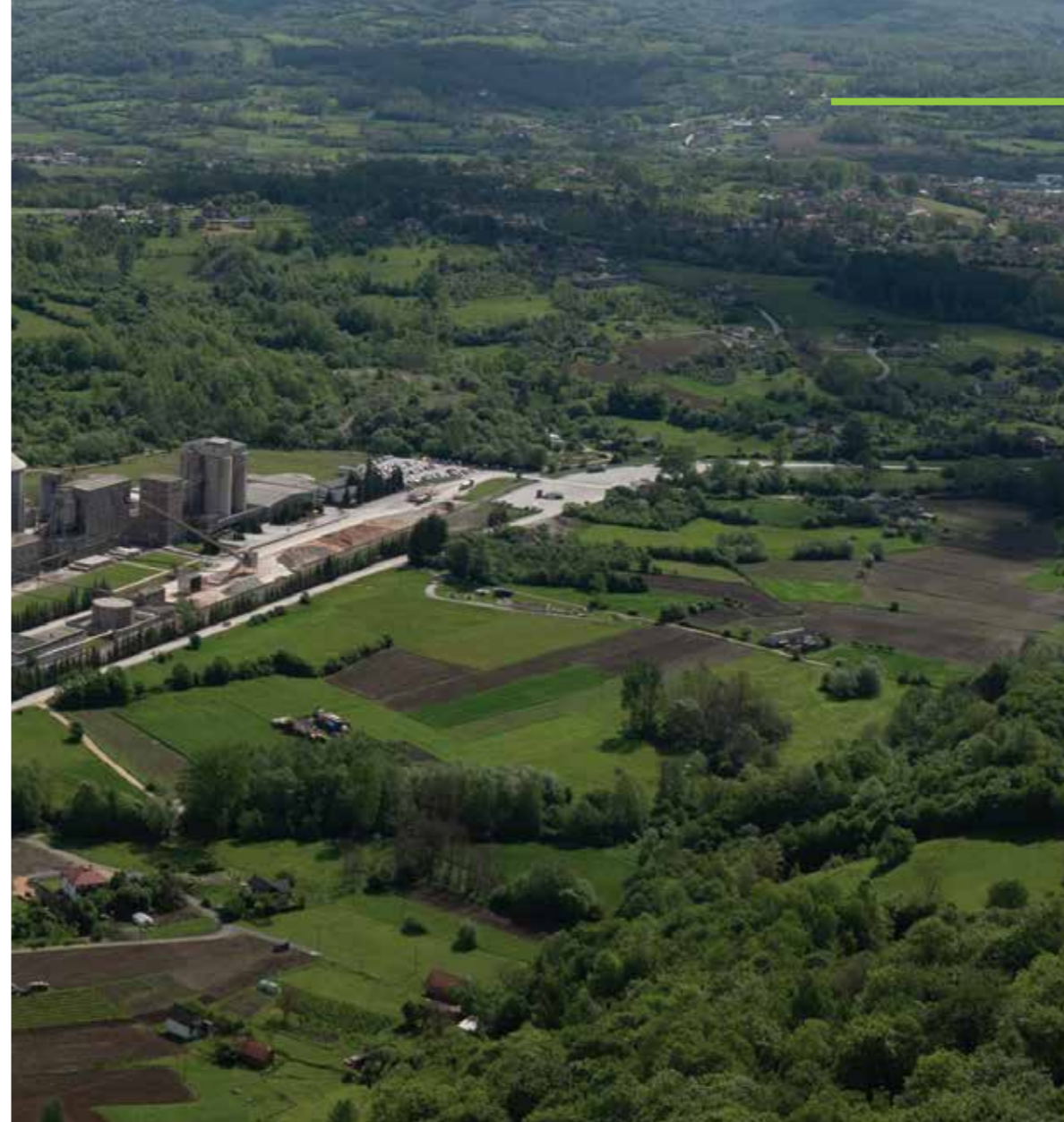
Kod	ESG indikatori učinka	Jedinica	2023	2022	2021	Ciljevi za održivi razvoj UN (SDG)	Strana u izveštaju
3. Fokusna oblast: Pozitivan lokalni uticaj							
3.1 Materijalna tema: Zaštita životne sredine i zelene investicije							
Emisije u vazduh							
Proizvodnja cementa							
3.1	Stopa pokrivenosti (proizvodnje klinkera) kontinualnim merenjima emisija	%	100,0	100,0	100,0		24
3.2	Specifična emisija praškastih materija	g/t _{klinkera}	1,9	1,9	4,7		24
3.3	Specifična emisija NO _x	g/t _{klinkera}	855,5	866,0	844,0	3.9; 9.4	24
3.4	Specifična emisija SO _x	g/t _{klinkera}	4,3	3,5	3,0		24
3.5	Postrojenja sa sertifikovanim Sistemom menadžmenta životne sredine (ISO 14001 ili slično)	% _{postrojenja}	100,0	100,0	100,0		
Ulaganja u zaštitu životne sredine							
Sve aktivnosti							
3.14	Ukupna ulaganja u zaštitu životne sredine ⁵	€	1.802.253	456.490	576.608		10
3.15	Upravljanje zaštitom životne sredine	€	473.478	364.549	377.200		
3.16	Pošumljavanje	€	2.981	0	0		
3.17	Rehabilitacija	€	0	0	0	7b; 9.4	
3.18	Obuke i razvoj svesti o životnoj sredini	€	1.998	123	128		
3.19	Troškovi primene tehnologija za unapređenje životne sredine	€	1.312.721	78.927	185.532		
3.20	Upravljanje otpadom	€	11.075	12.892	13.748		
3.2 Materijalna tema: Angažovanje stekholdera i dobrobit zajednica							
3.21	Donacije ⁶	€	552.476	163.533	88.381		26, 28-29
3.24	Zaposleni iz lokalne zajednice	%	89,29	89,30	88,94		
3.25	Ukupan broj praktikanata	#	20	26	-	2.1; 2.3; 4.3; 4.4;	4, 19
3.26	Broj novozaposlenih koji su stupili u radni odnos nakon realizovane stručne prakse	#	6	3	-	9.3	4, 19
3.29	Ukupan broj inicijativa za uključivanje lokalne zajednice	#	30	18	6		26
4. Fokusna oblast: Odgovorno upravljanje resursima i odgovorna nabavka							
4.1 Materijalna tema: Odgovorna upotreba resursa							
Sve aktivnosti							
4.1	Potrošnja vode (ukupno)	'000 m ³	57,0	64,6	52,6		
4.2	Zahvaćena voda (ukupno, prema izvoru) ⁷	'000 m ³	99,7	104,1	84,7	6.3; 6.4; 6.5	
4.10	Ispuštena voda (ukupno, prema destinaciji) ⁸	'000 m ³	42,7	39,5	32,1		33
4.16	Ponovo upotrebljena voda (ukupno)	'000 m ³	619,2	644,5	610,6		
4.17	Potrebna količina vode obezbeđena recikliranom vodom	%	86,1	86,1	87,8		
Proizvodnja cementa							
4.39	Potrošnja alternativnih sirovinskih materijala (suvo)	milion t	0,1	0,1	0,1	12.2; 12.4 12.5	33
Sve aktivnosti							
4.42	Odložen otpad (ukupno, vlažno)	t	322,6	254,5	297,1	12.2; 12.4;	
4.45	Eksterno recikliran otpad (ukupno, vlažno)	t	281,1	215	250	12.5	25
4.51	Reciklaža	% w/w	87,1	84,4	84,3	12.2; 12.5	
4.54	Deponovanje	% w/w	12,9	15,6	15,7		
5. Fokusna oblast: Dobro upravljanje, transparentnost i poslovna etika							
5.1 Materijalna tema: Dobro upravljanje, transparentnost i poslovna etika							
5.1	Pokrivenost žalbenim mehanizmom (EthicsPoint)	%	100	100	100	5.5; 16.5;	14
5.2	Procenat zaposlenih koji su članovi sindikata (%)	%	60,20	60,43	64,32	16.6; 16.7	

⁵ Za definiciju indikatora „Ukupna ulaganja u zaštitu životne sredine”, pogledajte: „Rečnik korišćenih termina”, na našem veb-sajtu.

⁶ Za definiciju indikatora „Donacije”, pogledajte: „Rečnik korišćenih termina”, na našem veb-sajtu.

⁷ Ukupna zahvaćena količina vode uključuje i zahvaćenu vodu od strane TITAN kompanije, za potrebe trećih lica, koja nije korišćena u Titanovim postrojenjima.

⁸ Ukupna ispuštena količina vode, koja uključuje zahvaćene količine vode od strane TITAN kompanije, koje su isporučene trećim licima, a nisu korišćene u Titanovim postrojenjima.

Nastavljajući da primenjuju najbolje poslovne prakse, naša kompanija i njena čerka-kompanija: TCK Montenegro (u daljem tekstu: Grupa) su uspele da prevaziđu globalnu nestabilnost na tržištu energije i spreče poremećaje u lancu snabdevanja.

Nakon dobrih finansijskih rezultata u 2021. i 2022. godini, Grupa je ostvarila odličan učinak i izvanredne konsolidovane finansijske rezultate i u 2023. godini. Prihodi od prodaje su porasli za 16,2%, dok je konsolidovani operativni profit (EBITDA) bio bolji, za impresivnih 18,3%, u odnosu na postignuća u 2022. godini. Drugu godinu zaredom, Grupa nadmašuje najbolje postignute rezultate u svojoj istoriji postojanja. Istovremeno, ostvareni obimi proizvodnje i prodaje iskazuju treći najuspešniji rezultat u dosadašnjem poslovanju.

Protekla godina je bila period stabilnih investicionih ulaganja i optimizacije angažovanog kapitala u zalihama i potraživanjima, tako da je gotovina, generisana iz redovnog poslovanja, bila dovoljna za izmirenje kako zakonskih, tako i ugovornih i svih drugih obaveza. Takođe, pružena je kontinuirana podrška lokalnoj zajednici, u realizaciji različitih aktivnosti od opšteg društvenog značaja.

Grupa će nastojati da prevaziđe posledice globalnih promena u energetskom sektoru i širih dešavanja u svetu, od kojih se očekuje uticaj na tržišne trendove. Uz očuvanje svoje fleksibilnosti i brzo prilagođavanje svakom novom izazovu, Grupa se zalaže da održi nesmetan proizvodni proces i obezbedi dobre finansijske rezultate.

KONSOLIDOVANI BILANS USPEHA

Za godinu koja se završila na dan 31. decembra	2023 '000 RSD	2022 '000 RSD
POSLOVNI PRIHODI	10.480.523	9.021.211
Prihodi od prodaje robe	2.728.485	2.479.709
Prihodi od prodaje proizvoda i usluga	7.561.474	6.540.483
Prihodi od aktiviranja učinaka i robe	7.468	4.986
Povećanje vrednosti zaliha nedovršenih i gotovih proizvoda	182.744	-
Smanjenje vrednosti zaliha nedovršenih i gotovih proizvoda	-	4.496
Ostali poslovni prihodi	352	529
POSLOVNI RASHODI	7.231.209	6.299.974
Nabavna vrednost prodate robe	1.280.200	1.032.849
Troškovi materijala, goriva i energije	3.043.604	2.634.135
Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi	710.424	630.813
Troškovi amortizacije	222.916	195.089
Rashodi od usklađivanja vrednosti imovine (osim finansijske)	-	781
Troškovi proizvodnih usluga	1.517.245	1.436.985
Troškovi rezervisanja	49.599	38.408
Nematerijalni troškovi	407.221	330.914
POSLOVNI DOBITAK	3.249.314	2.721.237
Finansijski prihodi	17.633	8.587
Finansijski rashodi	3.979	3.757
Prihodi od usklađivanja vrednosti finansijske imovine koja se iskazuje po fer vrednosti kroz bilans uspeha	-	-
Rashodi od usklađivanja vrednosti finansijske imovine koja se iskazuje po fer vrednosti kroz bilans uspeha	3.456	338
Ostali prihodi	50.862	43.027
Ostali rashodi	55.880	24.475
Pozitivan neto efekat na rezultat po osnovu dobitka poslovanja koje se obustavlja, promena računovodstvenih politika i ispravki grešaka iz ranijih perioda	6.158	-
Negativan neto efekat na rezultat po osnovu gubitka poslovanja koje se obustavlja, promena računovodstvenih politika i ispravki grešaka iz ranijih perioda	-	1.648
DOBITAK PRE OPOREZIVANJA	3.260.652	2.742.633
Poreski rashod perioda	510.510	419.500
Odloženi poreski prihodi perioda	17.460	6.556
NETO DOBITAK	2.767.602	2.329.689

KONSOLIDOVANI BILANS STANJA

Na dan 31. decembra	2023 '000 RSD	2022 '000 RSD
STALNA IMOVINA	3.053.170	3.035.560
Nematerijalna imovina	67.919	50.878
Nekretnine, postrojenja i oprema	2.985.251	2.984.682
Dugoročni finansijski plasmani i dugoročna potraživanja	-	-
ODLOŽENA PORESKA SREDSTVA	55.067	37.607
OBRтна IMOVINA	2.455.144	2.639.891
Zalihe	1.053.267	1.038.267
Potraživanja po osnovu prodaje	394.430	472.870
Ostala kratkoročna potraživanja	66.766	35.830
Kratkoročni finansijski plasmani	507	531
Gotovinski ekvivalenti i gotovina	936.451	1.082.853
Kratkoročna aktivna vremenska razgraničenja	3.723	9.540
UKUPNA AKTIVA	5.563.381	5.713.058
KAPITAL	4.283.421	4.160.319
Osnovni i ostali kapital	2.511.830	2.510.265
Rezerve	170.226	170.241
Neraspoređeni dobitak	1.601.365	1.479.813
DUGOROČNA REZERVISANJA I DUGOROČNE OBAVEZE	129.204	119.683
Dugoročna rezervisanja	112.905	103.506
Dugoročne obaveze	16.299	16.177
KRATKOROČNA REZERVISANJA I KRATKOROČNE OBAVEZE	1.150.756	1.433.056
Kratkoročna rezervisanja	36.329	20.226
Kratkoročne finansijske obaveze	9.394	8.809
Primljeni avansi, depoziti i kaucije	40.690	9.501
Obaveze iz poslovanja	810.683	1.258.838
Ostale kratkoročne obaveze	252.424	131.657
Kratkoročna pasivna vremenska razgraničenja	1.236	4.025
UKUPNA PASIVA	5.563.381	5.713.058

KONSOLIDOVANI IZVEŠTAJ O TOKOVIMA GOTOVINE

Za godinu koja se završila na dan 31. decembra	2023 '000 RSD	2022 '000 RSD
TOKOVI GOTOVINE IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI		
Prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti	10.600.828	8.925.282
Prodaja i primljeni avansi	10.372.844	8.905.074
Ostali prilivi iz redovnog poslovanja	227.984	20.208
Odlivi gotovine iz poslovnih aktivnosti	7.872.434	6.347.157
Isplate dobavljačima i dati avansi	6.716.636	5.298.682
Zarade, naknade zarada i ostali lični rashodi	666.871	640.037
Plaćene kamate u zemlji	1.357	1.610
Porez na dobitak	472.891	371.360
Odlivi po osnovu ostalih javnih prihoda	14.679	35.468
Neto priliv gotovine iz poslovnih aktivnosti (A)	2.728.394	2.578.125
TOKOVI GOTOVINE IZ AKTIVNOSTI INVESTIRANJA		
Prilivi gotovine iz aktivnosti investiranja	18.183	34.515
Prodaja nematerijalne imovine, nekretnina, postrojenja, opreme i bioloških sredstava	1.340	7.709
Ostali finansijski plasmani (neto prilivi)	-	14.927
Primljene kamate iz aktivnosti investiranja	16.843	11.879
Odlivi gotovine iz aktivnosti investiranja	247.967	805.162
Kupovina nematerijalne imovine, nekretnina, postrojenja, opreme i bioloških sredstava	247.967	782.563
Ostali finansijski plasmani	-	22.599
Neto odliv gotovine iz aktivnosti investiranja (B)	(229.784)	(770.647)
TOKOVI GOTOVINE IZ AKTIVNOSTI FINANSIRANJA		
Prilivi gotovine iz aktivnosti finansiranja	707	8.647
Ostale dugoročne obaveze	122	6.787
Ostale kratkoročne obaveze	585	1.860
Odlivi gotovine iz aktivnosti finansiranja	2.645.042	1.596.032
Isplaćene dividende	2.645.042	1.596.032
Neto odliv gotovine iz aktivnosti finansiranja (C)	(2.644.335)	(1.587.385)
Neto prilivi gotovine (A+B+C>0)	-	220.093
Neto odlivi gotovine (A+B+C<0)	(145.725)	-
Gotovina na početku obračunskog perioda	1.082.853	864.106
Pozitivne kursne razlike po osnovu preračuna gotovine	155	224
Negativne kursne razlike po osnovu preračuna gotovine	833	1.570
Gotovina na kraju obračunskog perioda	936.451	1.082.853

KONSOLIDOVANI IZVEŠTAJ O PROMENAMA NA KAPITALU

Za godinu koja se završila na dan 31. decembra	Osnovni i ostali kapital '000 RSD	Rezerve '000 RSD	Neraspoređeni dobitak '000 RSD	Ukupni kapital '000 RSD
Stanje na dan 1. januara 2022.	2.507.709	170.268	769.446	3.447.423
Neto promene u 2022. godini	2.556	(27)	710.367	712.896
Stanje na dan 31. decembra 2022.	2.510.265	170.241	1.479.813	4.160.319
Stanje na dan 1. januara 2023.	2.510.265	170.241	1.479.813	4.160.319
Neto promene u 2023. godini	1.565	(15)	121.552	123.102
Stanje na dan 31. decembra 2023.	2.511.830	170.226	1.601.365	4.283.421

Grant Thornton d.o.o.
Knežinje Zorke 2/IV
11000 Beograd
Srbija
T +381 11 404 95 60
F +381 11 404 95 61
E office@rs.gt.com

Izveštaj ovlašćenog revizora o nalazima činjeničnog stanja

Vlasnicima i rukovodstvu društva TITAN CEMENTARA KOSJERIĆ

Rukovodstvo društva TITAN CEMENTARA KOSJERIĆ, Kosjerić, matični broj: 07190425, PIB 101087985 (u daljem tekstu „Društvo“), je angažovalo Grant Thornton d.o.o. Beograd, Srbija („Grant Thornton“) da izvrši unapred definisane postupke u vezi sa nefinansijskim obelodanjivanjima prikazanim u Integrisanom godišnjem izveštaju 2023. (u daljem tekstu: Integrisani godišnji izveštaj) pripremljenog od strane Društva, za fiskalnu godinu koja se završila 31. decembra 2023. godine („odabrani podaci“) u svrhu davanja nalaza činjeničnog stanja u vezi sa kriterijumima opisanim u nastavku (Obim rada). U svrhu davanja ovog Izveštaja, odabrani podaci se odnose na aktivnosti Društva u Srbiji i ne uključuju informacije u vezi sa aktivnostima / performansama drugih kooperanata ili trećih strana.

Unapred definisani postupci su u vezi sa:

- Pregledom i procenom metodologije procene materijalnosti u odnosu na smernice standarda AA1000.
- Pregledom kvalitativnog i kvantitativnog obelodanjivanja održivosti, naročito za oblast zaštite životne sredine i zdravlja i sigurnosti, kao i prema kriterijumima koji se primenjuju u 2023. godini, koji su usklađeni sa TITAN standardima izveštavanja na grupnom nivou i na nivou poslovne jedinice.

Naše angažovanje je sprovedeno u skladu sa Međunarodnim standardom srodnih usluga (ISRS) 4400 – Angažovanja na obavljanju ugovorenih postupaka u vezi sa finansijskim informacijama.

Izveštaj ovlašćenog revizora o nalazima činjeničnog stanja (nastavak)

Od rukovodstva Društva smo pribavili:

- Integrisani godišnji izveštaj TCK za 2023. godinu - srpsku i englesku verziju.
- Rečnik i smernice održivosti (društveni učinak) TITAN Grupe - Sustainability Glossary & Guidelines (Social Performance).
- Rečnik i smernice održivosti (uticaj na životnu sredinu) TITAN Grupe - Sustainability Glossary & Guidelines (Environmental Performance).
- Pregled ESG ključnih indikatora učinka KPI, srpsku i englesku verziju.
- Konsolidovane finansijske izveštaje za potrebe Integrisanog izveštaja za 2023. godinu.
- Sve relevantne preglede iz sistema koji se odnose na evidencije i preduzete mere Društva koje se odnose na bezbednost na radu i zaštitu životne sredine u 2023. godini.
- Izveštaj interne revizije izvršen od strane eksperata iz matičnog pravnog lica pod nazivom „360 Health&Safety Review“ iz 2023. godine.
- Politiku i viziju bezbednosti na radu.
- Akcioni plan za implementaciju bezbednosti i sigurnosti na radu TCK sa KPI i godišnjim ciljevima za 2023. godinu.
- Politiku zaštite životne sredine.
- Rešenje o izdavanju integrisane dozvole od strane Ministarstva za zaštitu životne sredine.
- TITAN Kodeks ponašanja i Kodeks ponašanja u postupku nabavke.
- Politiku o sprečavanju mita i korupcije.
- Relevantne podatke službe koja se bavi kadrovima, koji potkrepljuju izveštaj u delu koji se odnosi na ispunjenost uslova u smislu kadrova, strukture, fluktuacija i edukacije.

Procedure koje smo sproveli:

- Pročitali smo Integrisani godišnji izveštaj (u celosti) i obavili analizu dobijene dokumentacije, kako bismo se uverili da je u skladu sa kriterijumima detaljno navedenim u ovom Izveštaju ovlašćenog revizora o nalazima činjeničnog stanja;
- Posetili smo fabriku i intervjuisali ključno osoblje odgovorno za pripremu Integrisanog godišnjeg izveštaja, pružajući informacije o performansama održivosti radi razumevanja i procene procesa, unutrašnjih kontrola i informacionih sistema koji se odnose na pripremu gore pomenutih informacija
- Postigli smo razumevanje Društva u pogledu organizacione strukture, dijaloga sa zainteresovanim stranama i procesa razvoja shodno programu održivosti.

Naši nalazi na osnovu gore navedenih sprovedenih procedura prikazani su kako sledi:

- Obavljenim intervjuima i posetom fabričkom krugu TCK dobili smo odgovarajući nivo saznanja o način funkcionisanja i poštovanju procedura koje se odnose na sigurnost, bezbednost na radu i zaštitu životne sredine.

Izveštaj ovlašćenog revizora o nalazima činjeničnog stanja (nastavak)

- Uvidom u relevantnu dokumentaciju koja prati Integrirani godišnji izveštaj za 2023. godinu, te upoređujući isti sa relevantnim standardima koji se odnose na održivo izveštavanje TITAN Grupe, ustanovili smo da je Društvo pripremilo nacrt Integriranog izveštaja za 2023. godinu u skladu sa standardima za održivo izveštavanje TITAN Grupe, odnosno Smernicama Međunarodnog saveta za integrirano izveštavanje (IIRC), pristupom Globalnog udruženja proizvođača cementa i betona (GCCA), Odborom za računovodstvene standarde održivosti (SASB), Ciljevima održivog razvoja Globalnog dogovora UN (SDGs 2030) i Smernicama Konferencije o trgovini i razvoju Ujedinjenih nacija (UNCTAD).

Kako napred navedeni postupci ne predstavljaju reviziju ni pregled izvršen u skladu sa Međunarodnim standardima revizije, odnosno Međunarodnim standardima koji se primenjuju na poslove pregleda finansijskih izveštaja, ne izražavamo uveravanja u smislu koje podrazumevaju ti standardi.

Da smo izvršili dodatne postupke ili da smo izvršili reviziju ili pregled finansijskih izveštaja u skladu sa Međunarodnim standardima revizije, odnosno u skladu sa Međunarodnim standardima koji se primenjuju na poslove pregleda finansijskih izveštaja moguće je da bismo došli do saznanja i o drugim pitanjima koje bismo naveli u našem izveštaju.

Naš izveštaj je namenjen isključivo za svrhe navedene u prvom pasusu ovog izveštaja i za Vašu informaciju, i ne može se koristiti u druge svrhe. Ovaj izveštaj se odnosi isključivo na nefinansijske informacije iskazane u Integriranom godišnjem izveštaju TCK za 2023. godinu i ne može se proširiti na druga pitanja niti na finansijske izveštaje Društva uzete u celini.

Beograd, 12. jul 2024. godine

Mirjana Jeremić
Ovlašćeni revizor
Grant Thornton d.o.o. Beograd

